ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

ΑΝΔΡΕΟΥ ΚΡΗΤΗΣ

ΕΙΣ ΤΟ ΓΕΝΕΣΙΟΝ ΤΗΣ ΥΠΕΡΑΓΙΑΣ

ΔΕΣΠΟΙΝΗΣ ΗΜΩΝ

ΛΟΓΟΣ.

SANCTI PATRIS NOSTRI

ANDREÆ CRETENSIS

IN NATALEM DIEM SANCTISSIMÆ

DOMINÆ NOSTRÆ

ORATIO

Nunc primum e Laurentiana Bibliotheca Medicea eruta

INTERPRETE

ANGELO MARIA RICCIO

IN FLORENTINO LYCEO

GRÆCARUM LITERARUM PUBLICO PROFESSORE.

FLORENTIÆ MDCCXXXII.

EX TYPOGRAPHIA BERNARDI PAPERINII.

CUM APPROBATIONE.

AMICO LECTORI.

ΣΤαχυολογίαν, *hoc eſt ſpicilegium ſacrum Græcarum rerum adhuc ineditarum e manuſcriptis Bibliothecæ Mediceæ Laurentianæ colligendum (nam poſt meſſem ab aliis factam nonnullæ tantummodo ſpicæ legendæ ſuperſunt) in animo propoſueram literariæ reipublicæ offerre, amice lector. Sed vix operi manum admoveram, illud deſerere neceſſe habui. Oculis enim ab natura mihi hebetibus, eo labore non parum delaſſatis (quod in compendiariis frequentibus notis nexibuſque, in ſcriptione decolo-*

ri atque interdum detrita eos contendere opus erat) ac quibusdam veluti nubeculis obortis hac atque illac discurrentibus proximamque cæcitatem nisi incœpto desisterem minitantibus, medico auctore invitus destiti, deque opere absolvendo maximo animi mei angore desperavi. Quoniam autem doctissimo Biscionio duce, qui indicem ejusce Bibliothecæ accuratissimum adornavit, pluribus repertis ac designatis spicis, quas colligerem, unam Sancti Andreæ Cretensis orationem in natalem diem Sanctissimæ Dominæ nostræ habitam, doctam illam atque elegantem e quarto codice quarti plutei exscripseram, Latineque verteram, non injucundum literatis viris, ac præsertim φιλέλλησι *fore putavi, si eam saltem in vulgus emitterem.*

Si vero sacrum hunc scriptorem satis fortasse cognitum perspectumque non habeas, præclarum de eo accipe eruditissimi Fabricii testimonium Græcæ Bibliothecæ Tom. X. p. 121.

Andreas natus Damasci aliquamdiu antequam Constantinopolim adscisceretur, Hierosolymis Monachi vitam vixit, unde

unde Hierosolymitanus in quibusdam codicibus dicitur, sed a Marco Hoppero Surio, Laurentio Cumdio, & Sixto Senensi perperam venditatur pro Episcopo Hierosolymitano. Utrum Sophronio patriarchæ Hierosolymitano A. C. 629. defuncto fuerit σύγχρονος, quod in synaxario traditur, viderint alii: certe a Theodoro patriarcha Hierosolymitano ad sextam synodum A. 680. celebratam Constantinopolim subsidio adversus Monotheletas missum esse Græci ipsi in synaxario affirmant, constitutumque in illa urbe diaconum, & orphanotrophum, ubi describenda acta synodi illius adversus hæreticos istos habitæ cum ipso communicavit Agatho archidiaconus, & chartophylax, cui pro hoc beneficio gratias agit in jambis, quos Græce & Latine exhibet Franciscus Combefisius auctarii novi tomo 2. in historia Monotheletarum pag. 235. 240. Ab eo tempore Archiepiscopum Cretensem factum ex multis testimoniis constat. Non æque est

ex-

exploratum, quod a Casimiro Oudino adjungitur, ad cathedram Cæsareæ Cappadociæ tandem translatum fuisse, vitamque produxisse ad A. 724. 14. Junii. Græcorum quidem menologia memoriam hujus Andreæ 4. Julii celebrant: Andream vero Cæsariensem ab hoc Cretensi communis eruditorum sententia distinguit.

Præcipua Andreæ Cretensis scripta una cum SS. Amphilochii & Methodii lucubrationibus G. & L. notis etiam ad calcem voluminis adjectis, & onomastico peculiarium Andreæ vocum vulgavit Franciscus Combefisius Par. 1644. fol. Qui idem Combefisius in prædictis ad Andream notis pag. 340. *testatur, quod hic scriptor vere Christianus orator sacram ubique scripturam totus spirat, quodque nihil est eo rhetoricis flosculis, suavique compositione delicatius, nihil sensis plenius, nihil theologia solidius, nihil mystico volatu sublimius.*

Hanc vero quam modo damus orationem ineditam hucusque fuisse testis est longe lu-

culen-

culentissimus ipsemet Fabricius Tom. IX. pag. 111. *ubi asserit in MSS. Bibliothecæ Coislinianæ eam asservari.*

Quandoquidem igitur pleniorem atque locupletiorem manipulum exhibere tibi non valui; hujusce solitariæ spicæ munusculum voluntatis meæ argumentum, gratum acceptumque habeas, humanissime lector. Etsi autem ἀνεκδότοις *illis literariam rempublicam locupletare mihi amplius non licet, spero tamen si Deus vitam, & oculorum visum qui mihi superest, clementer tutari velit, alios labores rei literariæ non plane inutiles publici juris me facturum. Vale.*

ORA-

ΛΟΓΟΣ

Εἰς τὸ Γενέσιον τῆς

ΥΠΕΡΑΓΙΑΣ

ΔΕΣΠΟΙΝΗΣ ΗΜΩΝ

ΘΕΟΤΟΚΟΥ

Μετὰ ἀποδείξεως, ὅτι ἐκ σπέρματος κατάγεται τοῦ Δαυίδ.

α. ΑΛΛΟΙ μὲν ἄλλας ἑορτῶν ὑποθέσεις τοῖς βουλομένοις ἐξιέτωσαν· ἡμῖν δὲ πρὸς εὐφημίαν αὕτη προχείσθω ταννῦν· ἧς κεφάλαιον ἡ παροῦσα πανήγυρις προάρχουσαν ἔχουσα τοῦ λόγου τὴν μητέρα.

παρ'

ORATIO

In Natalem Diem

SANCTISSIMÆ

DOMINÆ NOSTRÆ

DEIPARÆ

Qua ostenditur, quod ex semine Davidis deducitur.

I. ALII quidem festorum dierum argumenta alia apud eos, qui audire volunt, pertractent. Nobis verò, ut diem hunc lætis acclamationibus excipiamus, hoc in præsentia propositum esto, cujus caput est frequentissimus hic consessus vester, qui priorem consessum alium orationis hujusce veluti patrem agnoscit.

Unde igitur spiritus omnibus advenit, facultatemque dicendi oratio accipit, inde ego orationis habenis veluti ad repagulum reductis, ea quæ cum iis, quæ antea diximus, conjunctionem habent vobis exponam. In quo timor sanè, ne præter dignitatem dicam, hujusmodi præsertim scopo præfixo, animum contrahit; voluntas verò pro viribus dignam orationem afferendi, alacrem facit. Verumtamen quocumque me vertam, fidentissimè orationem tractabo, cùm bonus mihi adsit mei sive timoris, sive alacritatis patronus præsens hic dies. Jam verò aliâ, * quam habuimus, oratione Ortum Deiparæ, ut par erat, celebravimus, atque ego dux celebritatis extiti, deinde verò vos, & quæcumque ad cœlum usque evectæ laudationes. Unâ cum Joachimo contemplatores fuimus, cum Virginibus cucurrimus, cum Davide emicuimus, illo inquam Davide, qui Pa-

* *Aliam orationem respicit, cujus initium:* Εἰ μετρεῖται γῆ σπιθαμῇ.

παρ' οὗ τὸ πνεῦμα πᾶσιν ἐπιφοιτᾷ, καὶ τοῦ λέγειν οἱ λόγοι τὸ ὄφελον ἔχουσι, ἐντεῦθεν ἐγὼ τοῦ λόγου τὰς ἡνίας ἐπὶ τὴν νύσσαν ἐπανάγων ἐχόμενα τῶν πρόσθεν εἰρημένων διέξειμι. φόβῳ μὲν τοῦ μὴ παρ' ἀξίαν εἰπεῖν τοῦτο προκειμένου σκοποῦ συστελλόμενος, πόθῳ δὲ τοῦ εἰς δύναμιν κατ' ἀξίαν εἰσαγαγεῖν προθυμούμενος. πλὴν ὅποι δ' ἂν καὶ τετράψομαι, θαῤῥούντως ἐπαφήσω τὸν λόγον, καλὴν ἐπαγόμενος τῆς ἐμῆς δειλίας, ἢ παῤῥησίας ἐπίκουρον τὴν ἡμέραν. ἤδη μὲν οὖν ἐν τῷ προλαβόντι λόγῳ τῇ γενέσει τῆς θεοτόκου τὰ εἰκότα συνεωρτάσαμεν, ἐγώ τε ὁ τῆς ἑορτῆς ἔξαρχος, καὶ ὑμεῖς, καὶ πᾶν ὅσον ἐγκώμιον τὸ ὑπερκόσμιον, μετὰ ἰωακεὶμ ὑπεσκέφθημεν, μετὰ τῶν παρθένων ἐδράμομεν, μετὰ δαυῒδ συνελλάμφθημεν· τοῦ πατρι-

ἀρχοῦ λέγω, καὶ βασιλέως, καὶ κατ' ἀμφοῖν θεοπάτορος· καὶ μετὰ Μαρίας τῆς θεομήτορος τῷ ναῷ προσηνέχθημεν· καὶ τοῖς ἀδύτοις τῶν ἁγίων ἐπιχωριάσαντες, τῶν αὐτομυστηρίων μετέχομεν. καὶ χάρις τῷ τοὺς ἰδίους δοξάσαντι, ἵνα τοὺς ποτὲ ὄντας μακρὰν συναγάγῃ πρὸς ἑαυτόν. νῦν δὲ οὐδὲν ἀπᾶδον, ἢ πάρελκον ἡγοῦμαι μικρὸν ἐν παρεκβάσει γινόμενον ἐπ' αὐτὴν τοῦ γένους εὐκληρίαν, ἧς ἡ παρθένος κατάγεται, μεταβιβάσαι τὸν λόγον· κἀκεῖνα διεξελθεῖν, ἃ καὶ λέγειν εἰκὸς, καὶ οἷς ἂν ἡ παροῦσα πανήγυρις ἥδεται. ἥδεται δὲ τοῖς, δι' ὧν ἡ παρθένος, ἐξ ἧς ὑπερφυσίως ἧκεν εἰς ὕπαρξιν χρονικὴν ὁ ὑπέρθεος, ἐκ σπέρματος οὖσα Δαυὶδ ἀναφαίνεται· ὅσα τε, καὶ οἷα περὶ αὐτῆς ὁ διὰ νόμου, καὶ προφητῶν ἡμῖν λαλήσας θεὸς,

δια

Patriarcha, atque Rex fuit, quique utroque nomine Dei atavus est; denique cum Maria Dei Matre, Templo excepti fuimus, & sanctorum penetralibus immorati, eorum, quæ ibidem sunt, mysteriorum participes extitimus. Deo itaque agantur gratiæ, qui suos gloriosos effecit, ut eos, qui olim fuerunt, e longe adduceret ad se ipsum. Nunc autem neque dissonam, neque a proposito diffidentem rem facturum me esse arbitror, si parvâ interjectâ digressione ad ipsam faustam generis originem, ex qua Virgo deducitur, sermonem revocem, atque illa explanem, quæ & dicere convenit, quibusque vester consessus maximè gaudet. Gaudet verò iis, quibus Virgo, ex qua divinissimus Filius naturam vincente modo ad hanc temporariam vitam prodiit, Davidico exorta esse semine demonstratur; atque iis omnibus, qualiacumque sint, quæ qui nobis per legem, & prophetas lo-

cutus est Deus, de ipsa toto divinæ scripturæ decursu manifestè prænunciavit.

II. Statim igitur quoad fieri potest nosmetipsos observantes in arenam ad certamen descendamus, Judæorum invadentes linguas, qui tum olim, tum modò contumeliis in Christum debacchantur, abscissione crebrâ eas amputando, ne amplius radix amara renascens Ecclesiæ ovibus molestiam pariat. Hoc autem quonam modo expeditissimè præstari possit nequaquam video, nisi diligentioris examinis, atque conquisitionis subsidio. Puto enim opus esse, ut prius ex Mosis libris ostendamus, Christum Dei Filium, qui & ipse Deus est, ex Juda quidem testante Apostolo effloruisse, Filium autem prodiisse Virginis, testante evangelio; deinde verò prophetarum vocibus in medium adductis longinqua simul, & proximiora hac ratione contingamus. Hujusmodi enim

cau-

διὰ πάσης ὁμοῦ τῆς γραφῆς ἀριδήλως προαναπεφώνηκεν.

β'. Αὐτίκα γοῦν ὡς οἷόν τε διασκεψάμενοι, ἐπ' αὐτοὺς ἴωμεν τοὺς ἀγῶνας. καὶ ταῖς ἐπιφυομέναις γλώσσαις τῶν πάλαι, καὶ νῦν ἐκ παροινούντων εἰς χριστὸν ἰουδαίων, προθέλυμνον τὴν τομὴν συνεπαγάγωμεν, ὡς ἂν μηκέτι ῥίζα πικρίας ἀναφύουσα ἐνοχλῇ τῆς ἐκκλησίας τοῖς θρέμμασι. τοῦτο δὲ, πῶς ἂν ῥᾷστα ἡμῖν κατορθωθείη, πλὴν ἀκριβοῦς ἐξετάσεως, ἢ συζητήσεως; δεῖ γὰρ οἶμαι πρότερον ἐκ τῶν μωσαϊκῶν ἀποδεῖξαι βιβλίων τὸν χριστὸν τοῦ θεοῦ υἱὸν, καὶ αὐτὸν θεὸν ἐξ ἰούδα μὲν ἀνατετάλθαι κατὰ τὸν ἀπόστολον· υἱὸν δὲ τῆς παρθένου πεφηνέναι κατὰ τὸ εὐαγγέλιον· τάς τε προφητικὰς εἰς μέσον ἀγαγόντα φωνὰς, εἶθ' οὕτω τῶν ἄκρων, καὶ τῶν καιρίων ἐφάψασθαι. ταύτῃ

γὰρ

γὰρ δι' ἀκριβείας ἡμῖν ὁ λόγος πάντοθεν τὸ ἀνεξέλεγκτον ἕξει καὶ πάγιον, ναὶ μὴν καὶ τῆς νομικῆς ἀρχαιότητος ὁ χαρακτὴρ διασώζοιτ' ἂν ἀκραιφνής. ἀγέσθω τοίνυν εἰς μέσον ἡμῖν ἰακὼβ ὁ τῆς ὑψηλῆς κλίμακος διορατικώτατος θεατής. καὶ πρὸ τούτου ἀβραὰμ ὁ πατριάρχης, εἰς ὃν, καὶ πρὸς ὃν αἱ ἐπαγγελίαι. τοῦτον γὰρ καὶ ματθαῖος τῆς κατ' αὐτὸν εὐαγγελικῆς συγγραφῆς ἐναρχόμενος προὐκέταξεν. τὸν δαυὶδ προαναθεὶς τοῦ συγγράμματι. ἐφ' ὃν καὶ τὴν γενεαλογίαν κατάγων, ὡς ἔχει γενέσεως ἕκαστος, ἀμοιβαδὸν ὑπεστόμησεν, ἐκεῖθεν αὖθις ἐναρμοδίως ἐπὶ τῆς ἰωσὴφ ὑπολαβὼν τοῦ δαυὶδ τῆς ἀπογόνου. οὕτω τὴν ἐκ δαυὶδ ἀνατείλασαν, εἶτα θεῷ προετοιμασθεῖσαν ἐπικαίρως παρέδειξε μνηστευθεῖσαν τῷ ἐκ δαυὶδ ἰω-

cautione, atque diligentiâ illud undecumque obtinebit oratio nostra, ut & firmitatem habeat, & a nemine refelli possit; necnon vetustatis, quæ in lege est, figuræ atque signa serventur integra. Age itaque in medium nobis afferatur Jacobus excelsæ illius scalæ acerrimus contemplator; imo ante illum Abrahamus Patriarcha, in quem, & ad quem promissiones factæ sunt. Hunc enim & Matthæus, cùm evangelicam enarrationem suam ordiretur, ordine præposuit, Davide tamen ante omnes in conscriptione commemorato. Ad quem & generis originem referens, ut uniuscujusque generatio se se habeat, vicissim descripsit, atque illinc rursus usque ad Josephum Davidis pronepotem generationis historiam concinnè subtexens, Virginem e Davidica stirpe exortam, atque gignendo Deo præparatam Josepho ex Davide oriundo, utpote ejus contribulem, fuisse nuptam,

ptam opportunè demonſtravit, quandoquidem nefas fuit antiquitus tribum tribui commiſceri, & unius tribus ſceptrum ſceptro alterius inſeri.

III. Magnus igitur Patriarcha e terra, cui nomen Charran, a Deo exire juſſus, ad promiſſiones aſſequendas ducebatur; quarum nondum ſigna ulla quantulacumque ante acceperat; ſigna enim futurorum ea ſunt, quæ multo ante tempore præmonſtrantur. Neque tamen teſtamentorum ſpe decidit, ſed terræ, quæ ſibi in ſortem data eſt, nullâ deceptione compos eſt factus. *Tibi enim, & ſemini tuo* (ad eum inquit univerſorum Deus) *dabo terram hanc, nam in ſemine tuo benedicentur* (a) *omnes tribus terræ*. Revera enim, ut divino etiam Paulo videtur; *Abrahæ promittens Deus, quoniam neminem habuit, per quem juraret* (b), *majorem, juravit* per

Ἰωσὴφ ὡς ὁμόφυλον. ὅτι μὴ θέμις τὸ παλαιὸν ἀναμίγνυσθαι φυλῇ φυλὴν, ἢ σκήπτρῳ σκῆπτρον ἐπιφυλίζεσθαι.

γ'. Οὕτως δὴ τοίνυν ὁ μέγας ἐν πατριάρχαις ἐκ γῆς καῤῥὰν ὑπὸ θεοῦ μεταναστὴς καλούμενος ἤγετο τευξόμενος τῶν ἐπαγγελιῶν, ὧν οὔπω μικρὸν ὅσον προειλήφθη τὰ σύμβολα· σύμβολα γὰρ τῶν μελλόντων τὰ πάλαι τελούμενα· καὶ τῆς μὲν ἐλπίδος τῶν διαθηκῶν οὐ διεψεύσθη· τῆς κληροδοσίας δὲ τῆς γῆς μὴ διαμαρτήσας τέτυχε· σοὶ γὰρ, καὶ τῷ σπέρματί σου δώσω, φησὶ, τὴν γῆν ταύτην πρὸς αὐτὸν ὁ τῶν ὅλων θεός. ἐν γὰρ τῷ σπέρματί σου εὐλογηθήσονται πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς. Τῷ ὄντι γὰρ, ὡς καὶ τῷ θεσπεσίῳ παύλῳ δοκεῖ, τῷ ἀβραὰμ ἐπαγγειλάμενος ὁ θεὸς, ἐπεὶ κατ' οὐδενὸς μείζονος εἶχεν ὀμόσαι,

(a) Gen. 15.

(b) Heb. 6.

σαι, ὤμοσε καθ' ἑαυτοῦ λέγων· ἦ μὴν εὐλογῶν εὐλογήσω σε· καὶ πληθύνων πληθυνῶ σε. καὶ οὕτω, φησὶ, μακροθυμήσας ἐπέτυχε τῆς ἐπαγγελίας. πῶς δὲ, καὶ τίνα τρόπον αἱ πρὸς αὐτὸν ἐπαγγελίαι πρὸς πέρας διέβησαν, ἔνθεν ἂν μάθοις, μετὰ τῆς ἀληθείας σκοπούμενος. ἐπειδὴ γὰρ ἔφη πρὸς αὐτὸν ὁ πάλαι χρηματίσας θεός· ὅτι ἐν Ἰσαὰκ κληθήσεταί σοι σπέρμα· καὶ πληροφορηθεὶς ὅτι ὃ ἐπήγγελται δυνατός ἐστι πληρῶσαι· καὶ κατανοήσας μὲν τὸ ἑαυτοῦ σῶμα ἤδη νενεκρωμένον ἑκατονταέτης που ὑπάρχων, καὶ τὴν νέκρωσιν τῆς μήτρας Σάῤῥας· εἰς δὲ τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ θεοῦ οὐ διεκρίθη, ἀλλ' ἐνεδυναμώθη τῇ πίστει δοὺς δόξαν τῷ θεῷ.

δ'. Εἰκότως ἄρα καὶ τῆς ἐπαγγελίας τετύχηκε, καὶ τὸν ἐπαγγελθέντα προσεκτήσατο παῖδα, τὰ ἐπηγγελμένα

per semetipsum dicens; *nisi benedicens benedicam tibi, & multiplicans multiplicabo te.* Et sic, inquit, *longanimiter ferens adeptus est repromissionem.* Quomodo verò, & quâ viâ quæ ipsi promissa sunt, reipsâ evenerint, hinc cognosces, si rem, ut verè sese habet, consideres. Postquam enim ad eum dixit, qui olim responsa dabat Deus, *In Isaac vocabitur tibi semen* (a), certissimè sciens, quòd quæ promisit, potens est adimplere, quamquam cognosceret corpus suum jam viribus esse effœtis (centum siquidem annos natus erat) & pene emortuam vulvam Saræ, de divina tamen promissione nequaquam ambegit, sed dans gloriam Deo fide roboratus est.

IV. Quapropter jure optimo promissionem est assecutus; nam promissum possedit filium, qui quæ promissa fuerant, recepit; cumque sibi ge- mi-

(a) Gen. 21.

mini nati essent filii, testamentorum hæredi, qui dolo promissionem sufferatus est suppositione matris, benedictionem impertivit, ex quo duodecim tribus e diversis ramis feraciter pullularunt; harumque duo sceptra honore addito bene admodum prætulit Deus, sceptrum, inquam, Levi, sceptrumque Juda. Quorum uni longè antea sacerdotii poderem, & divinum Ephod, & tiaram, & sanctam laminam, & manifestorum rationale in manus dedit, quæ omnia majoris sacerdotii typus essent atque figura; alteri verò thronus regius, & decoris diadema, eaque dignitas cum chrysmatis unctione delata est, ut ceteris tribubus præsideret, populique insuper esset dux. Quibus Dei Filius, qui est ante sæcula, quique omnia sæcula adduxit, mundo per carnem apparens decenti novitate, *sed non secun-*

μένα δεξάμενον ὅς καὶ τοι διδύ-
μων αὐτῷ τῶν παιδίων συσπα-
ρέντων, τὸν κληρονόμον τῶν δια-
θηκῶν δόλῳ κεκλοφότα τὴν ἐ-
παγγελίαν, ὑποθήκῃ τῆς τεκού-
σης ηὐλόγησεν. ἐξ οὗ τὸ δωδε-
κάφυλον ἐκ διαφόρων ὀρπή-
κων εὐφόρως εὐβλάστησε. καὶ
τούτων εὖ μάλα τὰ δύο σκῆ-
πτρα θεὸς ὑπερτιμήσας προ-
έκρινε· λέγω δὲ τοῦ Λευῒ, καὶ τοῦ
Ἰούδα. ὧν τῷ μὲν, ὀψὲ πρότε-
ρον τὸν τῆς ἱερατείας ποδήρη,
καὶ τὸ θεῖον ἐφοὺδ τὴν μίτραν τε
καὶ τῆς ἁγιστείας τὸ πέταλον, καὶ
τὸ τῶν δήλων ἐγκεχείριστο λο-
γεῖον, πρὸς μείζονος ἱερατείας
προτύπωσιν· τῷ δὲ, τὸν βασί-
λειον θρόνον, καὶ τὸ τοῦ κάλλους
διάδημα, καὶ τὸ πασῶν ὑπερ-
καθῆσθαι τῶν φυλῶν· πρὸς δὲ,
καὶ τὸ, δημαγωγὸς εἶναι, σὺν τῷ
χρίσματι δέδεικτο. οἷς ὁ τοῦ
θεοῦ παῖς ὁ προαιώνιος, καὶ τῶν
αἰώνων ἁπάντων παραγωγεὺς,
ἐπιφανεὶς τῷ κόσμῳ διὰ σαρ-
κός,

κὸς καινοπρεπῶς, ἀλλ' ἐ κατὰ νόμον ἐντολῆς σαρκίνης, ὥς φησιν ὁ ἀπόστολος, πεπολίτευται· ἀμφίδοξον μὲν τὴν ἀξίαν λαχών· ἐ κατὰ τὸ ἀνθρώπινον δὲ, ὡς ἄν τις φαίη, λέγω δὲ κατὰ τὸ ὁρατὸν· ἱερεὺς, καὶ βασιλεὺς νομιζόμενος· ἀλλὰ κατὰ δύναμιν ζωῆς ἀκαταλύτου τὴν ἑκατέρωθεν ἀξίαν ἔχειν, ἐκ φύσεως μαρτυρούμενος ἱερωσύνης φημὶ, καὶ βασιλείας. μένων γὰρ ἀρχιερεὺς εἰς τὸ διηνεκὲς, ὡς μὲν ἱερεὺς, ἀπαράβατον τὴν ἱερωσύνην ἔχει διὰ τὸ μένειν αὐτὸν εἰς τὸν αἰῶνα. ὅθεν καὶ σώζειν εἰς τὸ παντελὲς δύναται τοὺς προσερχομένους δι' αὐτοῦ τῷ θεῷ· πάντοτε ζῶν εἰς τὸ ἐντυγχάνειν ὑπὲρ αὐτῶν. ὡς δὲ βασιλεὺς, καὶ ἄρχων εἰρήνης, καὶ ἡγούμενος ἐν ἰσραὴλ, ἐ κατὰ τὸ ὁρατὸν ἐπὶ τὸν θρόνον κεκαθικέναι δαυὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ δείκνυται· κατὰ δὲ τὸ νοητὸν

cundum legem mandati carnalis (a), ut ait Apostolus, suo munere functus est; atque ancipitem quidem dignitatem obtinuit, non tamen quemadmodum sunt res humanæ (ut ita dicam) videlicet non secundum id quod visu percipitur, *sed secundum virtutem vitæ indissolubilis* utramque sese habere dignitatem, sacerdotii inquam & regni, ex naturæ evincit testimonio. *Manens enim pontifex in perpetuum, ut sacerdos sempiternum sacerdotium habet, eo quòd ipse maneat in æternum. Unde & salvare in perpetuum potest accedentes per ipsum ad Deum; semper vivens ad interpellandum* (b) *pro nobis*. Quatenus verò rex est, & princeps pacis, & dux in Israële, non super hujuscemodi Davidis thronum, qui sub aspectum caderet, sediffe quispiam poterit demonstrare, sed

(a) Hebr. 7. (b) Ibidem.

spiritale regnum in domum Jacobi usque in secula obtinuisse, suique regni nullum umquam accepisse finem. Quæ cùm ita se habeant, quis non miretur, eos qui simul hæc de ipso scripserunt, simul etiam adversantia hisce testatos esse? Neque enim ipsum regni Davidici successorem faciunt, neque super thronum sedisse Davidis commemorant; sed neque principatus potestate Herodis instar, aut Pontii Pilati potitum esse, nisi quis altiori quâdam reconditâ deductionis significatione ista perpendere aggrediatur; juxta illud, *Regnum meum non est de hoc mundo* (a).

V. Jam verò accedat modò Jacobus patriarcharum & ipse magnus; ut opportunè, quæ ad Christum referuntur, nobis edisserat. Ubi quæ filiis suis eventura essent, præscribens, Judam inducit, atque in ipso

τὸν βασιλεύσας ἐπὶ τὸν οἶκον ἰακὼβ εἰς τοὺς αἰῶνας· καὶ πέρας οὔποτε τῆς βασιλείας δεξάμενος. ὧν οὕτως ἐχόντων, τίς οὐκ ἂν ἐκπλαγείη, τοὺς ὁμοῦ μὲν ταῦτα περὶ αὐτοῦ γεγραφότας, ὁμοῦ δὲ τἀναντία τούτοις μεμαρτυρηκότας; οὔτε γὰρ διάδοχον αὐτὸν τῆς τοῦ δαυὶδ βασιλείας ἄγουσιν, οὔτε ἐπὶ τὸν θρόνον κεκαθικέναι δαυὶδ ἱστοροῦσιν, ἀλλ' οὐδὲ τὴν ἴσην ἡρώδῃ, οὐδὲ τῷ ποντίῳ πιλάτῳ τῆς ἀρχῆς ἐξουσίαν ἐπανῃρημένον· πλὴν εἰ μὴ κατὰ τὸν τῆς ἀναγωγῆς μυστικώτατον λόγον ταῦτ' ἐκλαμβάνειν πειρῷτό τις· ὡς τό, ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου.

έ. Καί μοι παρίτω νῦν ἰακὼβ ὁ μέγας ἐν πατριάρχαις, ἐπὶ καιροῦ τὰ περὶ χριστοῦ διεξιών. ἐν οἷς τὰ μέλλοντα τοῖς υἱέσι προγράφων, τὸν ἰούδαν εἰσάγει, καὶ προαναζωγραφεῖ πῶς ἐν

(a) Joan. 18.

ἐν αὐτῷ μυστικωτέρᾳ τινὶ χρωματουργίᾳ τοῦ χριστοῦ τὴν εἰκόνα· ὡς ὁρᾶσθαι μὲν, οἷόν τι σῶμα τὸν ἰούδαν κατὰ τὸ αἰσθητὸν λαμβανόμενον, τὸν δὲ δαυὶδ, οἷόν τι χρῶμα κατὰ θεωρίαν νοούμενον· προέσται γὰρ ἐντεῦθεν ἡμῖν εἰκὸς τοῦ σκοποῦ περιέπεσθαι. τὸ μὲν ἰούδα φυλῆς, τὸν δαυὶδ ἀνευρίσκουσιν· ἐκ δαυὶδ δὲ τὸν χριστὸν καταγόμενον. τούτου δὲ δεικνυμένου σαφῶς, καὶ τὴν παρθένον εὑρήσομεν ἐκ γένους οὖσαν δαυὶδ τοῦ ἐξ ἰούδα βλαστήσαντος, ὥσπερ γεννῶντο τὸ γέννημα ὁμογενές, καὶ ὁμόφυλον. δεῦρο δὴ τοίνυν διέξιθι πατριαρχῶν ἄριστε, καὶ πολυτεκνότατε, τίς ἡ ἐν εὐλογίαις κληροδοσία, ἣν ὑπελείπω τοῖς τέκνοις σου; τίς ἡ τούτων ἑκάστου μερίς; ἃ δὲ καὶ τελευτῶν αὐτοῖς ἀπε-

κλή-

ipſo myſticis quibuſdam coloribus Chriſti imaginem repræſentat, atque depingit, ita ut inde appareat, Judam quidem veluti corpus juxta id quod ſenſu attingitur accipi, Davidem verò, veluti colorem quemdam juxta mentis ſpeculationem intelligi. Hinc ſiquidem nobis licebit convenienti ratione ſcopum ipſum affectari; dum Davidem ex tribu Juda exiſtere reperiemus, ex Davide verò Chriſtum deduci. Cumque hoc perſpicuè demonſtraverimus, Virginem quoque ex progenie Davidis, qui ex Juda germinavit, deveniſſe cognoſcemus, ſiquidem ex eadem ſtirpe, eademque tribu generationem nacti ſint: Age itaque, patriarcharum optime, multiplicique filiorum ſobole prædives, quæ ſortium diſtributio ſit in benedictionibus ediſſere, quam filiis tuis reliqueris; quæ pars ſingulis obtigerit; quæ, & qualia ſint, quæ

morti

morti proximus ipsis allegaveris. Næ, inquit Patriarcha, unicuique eorum, modò uni, modò alteri, quæ singulos decebant, Spiritus distribuit, prout cujusque natura, & ordo sese haberet. Neque enim quidquam alienum a divinæ providentiæ scopo, universa moventis, atque moderantis ipsemet a me ipso commentus sum, sed tantummodo quæ ab illa circa singulos præfinita sunt, prævidendo sum vaticinatus. Liceat sanè cuicumque volenti Mosaicos libros manibus evolvere, atque ex ipsa singularum tribuum constitutione sortes cognoscere, quas singillatim filiis benedicendo afflante Deo designavi.

VI. Jam verò nobis deinceps de una tantummodo tribu missis ceteris verba facere propositum erit, unde facili negotio ostendi possit, Christum secundum carnem e Virgine natum, e tribu Juda oriundum esse, atque teme-

κληρώσας τίνα, καὶ οἷα; ναὶ φησὶν ὁ πατριάρχης καταλλήλως τούτων ἑκάστῳ τὰ ἥκοντα τὸ πνεῦμα διένειμε, καθὼς ἂν εἶχε φύσεώς τε, καὶ τάξεως ἕκαστος· καὶ οὐκ ἀπὸ σκοποῦ τῆς πάντα διεξαγούσης προνοίας, οὐδὲν οὔ τι που πρὸς ἐμοῦ πεφιλοσόφηται· ἀλλ' ὡς ἂν αὐτῇ προδιώρισται προβλεπτικῶς τὰ καθ' ἕκαστον προηγόρευσα. καὶ γοῦν ἐξέστω τῷ βουλομένῳ παντὶ τὰς μωσαϊκὰς ἀνὰ χεῖρας ἀναλαβόντι βίβλους, ἐξ αὐτῆς δήτοι τῆς κοσμογενείας τῶν φυλῶν ἑκάστης, τοὺς κλήρους καταμαθεῖν· οὓς ἐν εὐλογίαις ἰδίᾳ τοῖς παισὶ λαλοῦντος ἐν ἐμοὶ τοῦ θεοῦ διετύπωσα.

ϛ'. Ἡμῖν δὲ δὴ τῆς μιᾶς ἄρτι μελήσει φυλῆς· δι' ἧς ἀποδεικνύναι ῥάδιον τὸν κατὰ σάρκα ἐκ παρθένου φύντα χριστὸν, τῆς ἰούδα κατηνέχθαι φυλῆς, ὅπως ἠμαῖον ἅπαν ἐμ-

me- φρα-

φράττῃ στόμα μὴ ὁμολογοῦν ἐκ σπέρματος Δαυὶδ τὸν Χριστὸν ἐληλυθέναι. τί οὖν φησὶν ὁ βλέπων; οὕτω γὰρ ἡ γραφὴ καλεῖν οἶδε τοὺς διορατικοὺς τὴν διάνοιαν. Ἰούδα σὲ αἰνέσουσιν οἱ ἀδελφοί σου. αἱ χεῖρές σου, ἐπὶ νώτου τῶν ἐχθρῶν σου. προσκυνήσουσί σε οἱ υἱοὶ τοῦ πατρός σου· σκύμνος Ἰούδα. ἐκ βλαστοῦ υἱέ μου ἀνέβης. ἀναπεσὼν ἐκοιμήθης ὡς λέων καὶ ὡς σκύμνος, τίς ἐγερεῖ αὐτόν; οὐκ ἐκλείψει ἄρχων ἐξ Ἰούδα, καὶ ἡγούμενος ἐκ τῶν μηρῶν αὐτοῦ, ἕως ἂν ἔλθῃ ὃ ἀπόκειται, καὶ αὐτὸς προσδοκία ἐθνῶν· δεσμεύων πρὸς ἄμπελον τὸν πῶλον αὐτοῦ· καὶ τῇ ἕλικι τὸν πῶλον τῆς ὄνου αὐτοῦ· πλυνεῖ ἐν οἴνῳ τὴν στολὴν αὐτοῦ, καὶ ἐν αἵματι σταφυλῆς τὴν περιβολὴν αὐτοῦ· χαροποὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἀπὸ οἴνου, καὶ λευκοὶ οἱ ὀδόντες αὐτοῦ, ἢ γάλα. κο-

πυ-

meriarum quodvis os obstruatur, quod fateri nolit, Christum e semine Davidis profluxisse. Quid igitur inquit videns; quandoquidem divinæ literæ hoc nomine eos appellare consueverunt, quibus mente atque spiritu res futuras pervidere datum est? *Juda te laudabunt fratres tui; manus tua in cervicibus inimicorum tuorum, adorabunt te filii patris tui. Catulus leonis Juda; * ex germine fili mi, ascendisti* (a) *: requiescens accubuisti ut leo, & quasi leæna; quis suscitabit eum? Non auferetur sceptrum de Juda, & dux de femore ejus, donec veniat qui mittendus est, & ipse erit expectatio gentium. Ligans ad vineam pullum suum, & ad vitem, o fili mi, asinam suam. Lavabit in vino stolam suam, & in sanguine uvæ pallium suum. Pulchriores sunt oculi ejus vino, & dentes ejus lacte candi-*

dio-

* *Ed. vulg. habet* ad prædam fili mi ascendisti. *Sed non potui facere hoc loco quin LXX. versionem quâ Græci Patres utuntur amplecterer. Nam verbo illi* ad prædam *interpretatio, quæ mox sequitur, minimè quadraret.*

(a) Gen. cap. 49.

diores. Enitendum itaque nobis est, ut videamus, in qua persona, quove tempore, quæ vaticinio comprehenduntur, impleta fuerint. Nonne planè perspicimus in Christo ipso, qui omnium nostrum servator est per legem, & prophetas ad exitum tunc fuisse perducta, cùm scilicet extremis temporibus nobiscum, qui terrestres sumus, atque in hisce imis terris degimus, ipse qui altissimus Deus est, humanâ indutus carne conversaretur? Nam consilium illud quod sibi ante secula ex arcano Genitoris, Spiritusque * congeniti beneplacito præfinitum fuerat reipsâ exequi volens, ex Juda veluti flos germinavit, atque ex Virgine Davidicæ stirpis secundum carnem natus est. Tunc enim illum laudarunt omnes fratres sui; quotquot scilicet cum eo affinitate conjuncti, divinæ simul naturæ participes facti sunt. Immensa autem, omnemque numerum supergrediens eorum multitudo est, qui

in

* *Hoc est a Genitore unà cum Filio procedentis.*

πητέον τοίνυν, ἐπὶ τίνα, καὶ πότε τὰ τῆς προφητείας ἐκπεπλήρωται ταύτης· ἢ δῆλον ἐπ' αὐτὸν ὁρῶ τὸν τῶν ἁπάντων ἡμῶν σοτῆρα χριστὸν ἐκβεβηκότα· διά τε νόμου, καὶ προφητῶν, ἡνίκα δὴ πρὸς τῷ πέρατι τῶν καιρῶν τοῖς χοϊκοῖς ἡμῖν διὰ σαρκὸς ἐπεχωρίαζεν ὁ ὑπέρθεος, τὴν προωρισμένην αὐτῷ πρὸ αἰώνων βουλὴν κατ' εὐδοκίαν ἄῤῥητον τοῦ γεννήσαντος, καὶ τοῦ συγγενοῦς πνεύματος εἰς πέρας ἄγειν βουλόμενος, ἐξ ἰούδα μὲν ἀνατέταλκεν ἐκ παρθένου δὲ τῆς ἐκ δαυὶδ σαρκικῶς προελήλυθε. τηνικαῦτα γὰρ αὐτὸν ᾔνεσαν οἱ ἀδηλφοὶ αὐτοῦ πάντες· δῆλον δὲ, ὅσοι τῇ πρὸς αὐτὸν οἰκειώσει τῆς αὐτοῦ μετειλήχασι κοινωνίας. ἄπειρα δὲ καὶ ἀριθμοῦ δύναμιν ὑπερβαίνοντα, τὰ εἰς χριστὸν

πε-

πεπιστευκότα πλήθη· οὓς καὶ ὁ ὑψηλὸς ἰωάννης, αἰνιττόμενος ἔφασκεν· ὅσοι δὲ ἔλαβον αὐτὸν, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα θεοῦ γενέσθαι· οἳ οὐκ ἐξ αἱμάτων, οὐδὲ ἐκ θελήματος σαρκὸς, ἀλλ' ἐκ θεοῦ ἐγεννήθησαν. ἐπεὶ καὶ ἀδελφοὺς αὐτοῦ καλεῖν εἰκότως οὐκ ἐπαισχύνεται παραπλησίως αὐτοῖς μετεσχηκὼς αἵματος, καὶ σαρκὸς, ὡς βοᾷ παῦλος, καὶ δαυὶδ τοὺς πνευματικοὺς ἀνακρουόμενοι δόνακας· ὁ μὲν, ἀπαγγελῶ ψάλλων τὸ ὄνομά σου τοῖς ἀδελφοῖς ἐν μέσῳ ἐκκλησίας ὑμνήσω σε· ὁ δὲ, μεγαβοῶν· ὅθεν ὤφειλε κατὰ πάντα τοῖς ἀδελφοῖς ὁμοιωθῆναι· ἵνα ἐλεήμων γένηται, καὶ πιστὸς ἀρχιερεὺς τὰ πρὸς τὸν θεόν.

ζ'. Τίνος δὲ κατὰ νώτου ποτὲ τῶν ἐχθρῶν αἱ χεῖρες οὕτω κραταιῶς ἐξελάθησαν, ὡς μόνου χριστοῦ; καθὼς ἐν πνεύματι πάλιν ὁ μέγας ψάλλει δα-

in Christum crediderunt. Quos etiam sublimis ille Joannes visus est innuere, ubi ait, *Quotquot autem receperunt eum dedit eis potestatem filios Dei fieri qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis, sed ex Deo nati sunt* (a). Quapropter fratres suos vocare eos jure optimo non confunditur, cùm æque atque ipsi sanguinem, & carnem participaverit, quemadmodum Paulus exclamat, atque David: Hic siquidem spiritales pulsando fides, *narrabo*, inquit, *nomen tuum fratribus meis; in medio Ecclesiæ laudabo te* (b); Ille verò magnis vocibus ait, *Unde debuit per omnia fratribus similari, ut misericors fieret, & fidelis Pontifex ad Deum* (c).

VII. Cujus autem manus in cervicibus inimicorum umquam adeò fortiter extensæ sunt, ut unius Christi! Quemadmodum divino Spiritu percitus rursus cecinit magnus Da-

(a) Joan. 1. (b) Ps. 21. (c) Hebr.

David, *Percussit*, inquiens, *inimicos suos in posteriora* (a). Cùm enim *posteriora* dixit, *cervices* significare voluit. Quod etiam alibi planum fecit, ubi ait, *Dextera tua inveniat omnes, qui te oderunt. Quoniam pones eos dorsum* (b). Et rursus personam Patris confingens, Filii, ut homo est, charismata, & ad regnum evectionem, electionemque prædicantis, *Manus mea*, inquit, *auxiliabitur ei, & brachium meum confortabit eum. Nihil proficiet inimimicus in eo, & filius iniquitatis non apponet nocere ei. Et concidam a facie ipsius inimicos ejus, & odientes eum in fugam convertam* (c). Atque iterum, *Coram illo procident Æthiopes, & inimici ejus terram lingent* (d). Illud verò similiter, *Inimicos meos dedisti mihi dorsum* (e), *& odientes* me

Δαυΐδ· ἐπάταξε λέγων τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ εἰς τὰ ὀπίσω, τὸ νῶτον διὰ τῶν ὀπισθίων δηλῶν. ὅπερ ἀλλαχοῦ διεσάφησεν, ἡ δεξιά σου λέγων εὕροι πάντας τοὺς μισοῦντάς σε. ὅτι θήσεις αὐτοῖς νῶτον. καὶ αὖθις προσωποποιούμενος ὡς παρὰ τοῦ πατρὸς ἐν οἷς μετὰ τὸ χάρισμα, καὶ τὴν κατὰ τὸ ἀνθρώπινον αὐτοῦ εἰς βασιλείαν ὕψωσιν καὶ ἀναῤῥήσιν. ἡ χεὶρ μου φησὶ συναντιλήψεται αὐτῷ, καὶ ὁ βραχίων μου κατισχύσει αὐτόν. οὐκ ὠφελήσει ἐχθρὸς ἐν αὐτῷ, καὶ υἱὸς ἀνομίας οὐ προσθήσει τοῦ κακῶσαι αὐτόν, καὶ αὖθις, συγκόψω ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ. καὶ τοὺς μισοῦντας αὐτὸν τροπώσομαι. καὶ πάλιν, ἐνώπιον αὐτοῦ προπεσοῦνται αἰθίοπες, καὶ οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ χοῦν λείξουσι. τὸ δὲ καὶ τοῖς ἐχθροῖς μου ἔδωκάς μοι νῶτον, καὶ τοὺς μι- σοῦν-

(a) Pf. 77. (b) Pf. 20. (c) Pf. 88.
(d) Pf. 71. (e) Pf. 17.

σοῦλας με ἐξωλόθρευσας, ἐπὶ τίνα τὴν ἀναφορὰν σχοίη ἂν εἰκότως, ἢ μόνον ἐπὶ χριστόν; ὃς πρὸς τὸν ἐν οὐρανοῖς φησι· καταδιώξω τοὺς ἐχθρούς μου, καὶ καταλήψομαι αὐτοὺς, καὶ οὐ μὴ δύνωνται στῆναι· πεσοῦνται ὑπὸ τοὺς πόδας μου, καὶ τὰ ἑξῆς.

η. Τίνι δὲ προσεκύνησαν, οἱ υἱοὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἢ μόνῳ χριστῷ ἐκ γυναικὸς, προελθόντι; τὸ γὰρ κατὰ τὸν ἰωσὴφ, πέρας εἴληφε λοιπὸν, ἐκβάντων αὐτῷ τῶν ὀνείρων, ὡς τὸ εἰκός. τὸ δὲ κατὰ χριστὸν, ἔμελλε προτύπωσις ὂν τῆς ἐξ ἐθνῶν ἐκκλησίας. ἐν ᾗ πάντες ὅσοι τῷ θεῷ δι' αὐτῆς ἐτεκνώθημεν, ἀεὶ προσκυνοῦμεν αὐτῷ, πρὸς ὃν ἡμῖν ἡ συνάφεια διὰ τῆς μυστικῆς ἀναγεννήσεως γέγονεν· ἀδελφοί τε αὐτοῦ κατὰ τὴν ἐν χά-

me disperdidisti, ad quem potiùs referamus, quàm ad unum tantummodo Christum? qui ad Patrem in cœlo degentem ait, *Persequar* (a) *inimicos meos, & comprehendam illos; & non convertar, douec deficiant. Confringam illos, nec poterunt stare, cadent subtus pedes meos;* & quæ deinde consequuntur.

VIII. Quem nam verò *adoraverunt filii patris sui* (b), nisi solum Christum, qui ex muliere in mundum prodiit? Quod enim ad Josephum pertinuit, finem deinceps accepit, ubi ipsi somnia, ut par erat, exitu comprobata sunt. Quod verò respicit Christum, ecclesiæ figura esse debuit ex gentibus conflatæ. In qua omnes nos, quotquot Dei filii per eam facti sumus, in perpetuum ipsum adoramus, cum quo propter mysticam regenerationem affinitatem conjunximus. Fratres enim ipsius ob

di-

(a) Ibidem. (b) Gen. 49.

divinitatis ex gratia communionem, & divitias misericordiæ ejus in nos, nuncupati sumus. Omnia nimirum recipientes, quæ illius sunt, in arctissimam cum eo societatem, cognationem, eamdemque domum recepti, toti sumus in toto, dummodo tamen nullum mandatorum ipsius, quæ justos nos faciunt, contempserimus. Quemadmodum & ipse eorum, quæ nostra sunt, particeps factus, eamdem nobiscum sese habere naturam ostendit: quandoquidem omnem prorsus æquè ac nos, humanam conditionem subiit, omnesque naturæ nostræ proprietates, nihilo tamen secius peccati reprehensionem certissimè effugit, primique parentis ruinæ condemnationem. Quòd autem adoraverint, & adhuc Christum adorent omnes gentes, quis adeò perfrictâ fronte sit, ut inficietur, cùm omnem, quæ sub cœlo est, regionem videat usque ad extremos terrarum orbis terminos, cultum ipsi, atque obse-

χάριτι θέωσιν, καὶ τὸν πλοῦτον τῆς περὶ ἡμᾶς αὐτοῦ φιλανθρωπίας, κεχρηματίκαμεν ὅσον δηλαδὴ λαβόντες αὐτοῦ, ὅλον ὡς ὅλον ἠσωκισάμεθα. μήπου τι τῶν αὐτοῦ δικαιωτικῶν ἐντολῶν παραφθήραντες. καθ' ὃν δὴ τρόπον καὶ αὐτὸς τῶν ἡμετέρων μεταλαβὼν, ὁμοφυὴς ἡμῖν ἀναπέφηνεν. ὅλην ὁμοίως ἡμῖν ὑποδὺς τὴν ἀνθρωπίνην ἐσχατιάν. καὶ ὅσα τῆς φύσεως τῆς ἡμετέρας γνωρίσματα, καὶ τὸν μῶμον προδήλως τῆς ἁμαρτίας ἐμπέφυγε, καὶ τοῦ πρώτου πτώματος τὴν κατάκρισιν. ὅτι δὲ προσεκύνησαν, καὶ νῦν προσκυνοῦσι Χριστῷ πάντα τὰ ἔθνη, τίς οὕτω θρασὺς ἀντειπεῖν πᾶσαν ὁρῶν τὴν ὑφ' ἥλιον, καὶ πάντα τῆς οἰκουμένης τὰ πέρατα προσκυνοῦντα τοῦτον, καὶ σεβαζό-

μενα

μενα, καὶ τῇ τοῦ προσκυνουμένου προσηγορίᾳ χριστοπρεπῶς σεμνυνόμενα, τῷ Χριστιανοὶ εἶναι, καὶ ὀνομάζεσθαι; τί δ' ἂν καὶ πρὸς τὰς προφητικὰς ἀντιπέσοι φωνὰς διαῤῥήδην ἀναφωνούσας, πῆ μὲν, πάντα τὰ ἔθνη δουλεύσουσιν αὐτῷ, καὶ προσκυνησάτωσαν αὐτῷ πάντες οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς· πῆ δὲ, πᾶσα ἡ γῆ προσκυνησάτωσάν σοι, καὶ ψαλάτωσάν σοι. καὶ πάντα τὰ ἔθνη ὅσα ἐποίησας, ἥξουσι, καὶ προσκυνήσουσιν ἐνώπιόν σου κύριε, καὶ τὰ ἑξῆς; καὶ αὖθις, εὐφράνθητε ἔθνη μετὰ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, καὶ προσκυνησάτωσαν αὐτῷ πάντες υἱοὶ θεοῦ. ὁρᾷς πῶς οἱ υἱοὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ προσκεκυνήκασι χριστῷ, οἱ τὸ τῆς υἱοθεσίας δῆλον καταπλουτήσαντες χάρισμα;

θ'. Πρὸς δὲ τὰ ἑξῆς τῆς προφητείας χωρῶμεν. σκύμνος λέοντός φησιν Ἰούδα ἐκ βλαστοῦ

υἱέ

obsequium deferentem, præclarâque ejus, quem colit, appellatione gloriantem, Christiano nomine censeri? Ecquid Propheticas voces infringere possit palam clamantes, tum illud *Omnes gentes servient ei, & adorabunt eam omnes Reges terræ* (a); tum illud *Omnis terra adoret te, & psallat tibi* (b); & *Omnes gentes quascumque fecisti venient, & adorabunt coram te Domine* (c), & quæ sequuntur? Et rursus, *Gaudete gentes cum populo Dei, & adorent eum omnes filii Dei*. Videsne igitur, quomodo filii patris sui Christum adoraverint, ii videlicet, qui adoptionis filiorum dono divites facti sunt?

IX. Sed ad reliquas vaticinii partes deveniamus. *Catulus leonis Juda: ex germine filii*

c 2 *mi*,

(a) Psalm. 71. (b) Psalm. 65. (c) Psalm. 85.

mi, ascendisti; requiescens accubuisti, ut leo, & quasi leæna; quis suscitabit eum? O præclaram sanè præsagitionem! *Catulum* dixit *leonis*. Quem itaque leonis nomine nisi Christum luculenter innuit, qui ex regio semine, videlicet Davidico deducitur? Neque enim absurdum est, si leonem Davidem intelligas, quandoquidem dignitatis regiæ typus est leo. Catulum leonis Christum accipe, ex ipso secundum carnem exortum; quemadmodum etiam consequentia vaticinii verba planè declarant. *Ex germine enim*, inquit, *fili mi ascendisti*. Germen verò quem alium propriè esse ex eo quod consentaneum est, dilectissimi, reputabitis, nisi nimirum solam hanc Sanctam Virginem, sanctisque omnibus longè sanctiorem, quæ tota pulchra, tota munda visa est ei, qui totus in illa & corpore, & spiritu habitavit? Mariam inquam, magnum profectò, omnique veneratione dignissimum

υἱέ μου ἀνέβης· ἀναπεσὼν ἐκοιμήθης ὡς λέων· καὶ ὡς σκύμνος, τίς ἐγερεῖ αὐτόν; εὖγε τῆς προφητείας! σκύμνον φησὶ λέοντος. τίνα τοῦτον, ἢ χριστὸν προδήλως τὸν ἐκ βασιλικοῦ καταγόμενον σπέρματος, λέγω δὴ τοῦ δαυΐδ; καὶ ἀπεικὸς οὐδὲν λέοντα μὲν νοῆσαι τὸν δαυΐδ, ὡς χαρακτηριστικὸν τοῦ βασιλικοῦ ἀξιώματος. σκύμνον δὲ λέοντος, τὸν ἐξ αὐτοῦ φύντα κατὰ σάρκα χριστόν. ὡς δηλοῖ καὶ τὰ ἑξῆς τῆς προφητείας. ἐκ βλαστοῦ γάρ φησιν υἱέ μου ἀνέβης. βλάστον δὲ, τίνα ἂν κυρίως ἐκ τοῦ ἀκολούθου νοήσῃς ἀγαπητέ, ἢ δῆλον μόνην αὐτὴν τὴν ἁγίαν, καὶ τῶν ἁγίων ἁπάντων ἁγιωτέραν τὴν ὅλην ὅλῳ φανεῖσαν καθαρὰν τῷ σκηνώσαντι σώματί τε καὶ πνεύματι; μαρίαν λέγω, τὸ μέγα καὶ σεβάσμιον ὄντως καὶ πρᾶγμα καὶ ὄνομα, τὴν δαυΐ-

δικλῶ ὄρπηκα, τὴν ῥάβδον τοῦ Ἰεσσαί, τὴν ἀνθαλῆ τοῦ Ἰούδα βλαστὸν, ἐξ ἧς ὁ τοῦ Θεοῦ παῖς, ὁ ὑπερκόσμιος, ὁ προκόσμιος συναΐδιος τῷ γεννήσαντι σαρκικῶς ἐξεβλάστησε. θαυμάσειε δ' ἄν τις τὸ ἀκριβὲς τῆς προῤῥήσεως. ἐπειδὴ γὰρ τὴν ἀγχιστείαν τοῦ γένους τῇ τοῦ λέοντος καὶ τοῦ σκύμνου προσηγορίᾳ σαφῶς ἀπεφήνατο, προσέθηκε τὸ ἐκ βλαστοῦ υἱέ μου ἀνέβης, ἵνα εἴπῃ τὸ παρὰ τοῦ Ἡσαΐου καλῶς εἰρημένον· ἐξελεύσεται, λέγοντος, ῥάβδος ἐκ τῆς ῥίζης Ἰεσσαί, καὶ ἄνθος ἐκ τῆς ῥίζης ἀναβήσεται. ὃ δὴ τρανῶς εἰς Χριστὸν, καὶ τὴν παρθένον ἀνάγεται. βλαστὸς γὰρ κυρίως μὲν ὁ Δαυΐδ, ῥάβδος δὲ προδήλως αὕτη, ἄνθος δὲ Χριστὸς ἐκλαμβάνεται. καθάπερ αὐτὸς ἐν τῇ τῶν ᾀσμάτων πυκτίδι τὴν ἑαυτοῦ συμβολι-

& nomen, & rem, Davidicum ramum, virgam Jesse, germen Juda, semper virido, semperque floridum, ex qua altissimus Dei filius, qui ante mundum erat, æqualique cum eo, qui ipsum genuit, æternitate fruebatur, secundum carnem germinavit. Jure autem miretur quispiam prædictionis hujusce diligentiam singularem. Ubi enim generis propinquitatem leonis, & catuli appellatione perspicuè demonstravit, illud addidit, *Ex germine fili mi ascendisti*, ut illud idem planè diceret, quod pulchrè Isaias dixit, *Egredietur virga de radice Jesse, & flos de radice ejus ascendet* (a); quod sanè Christum, atque Virginem manifestè respicit. Radix enim propriè David; Virga procul dubio Maria est; Flos verò Christus. Quemadmodum ipsemet in quadam Canticorum pagina suam ipsius nuncupationem quibus-

(a) If. 11.

busdam veluti odoramentis in quibus arcana significatio lateret, conspergens, *Ego*, inquit, *flos campi, & lilium convallium* (a). Regem verò, regumque omnium potentissimum esse Christum, neque ipse Jacob, qui præsagium effatus est, ignoravit. Nam *requiescens*, ait, *accubuisti, ut leo, & quasi leana; quis suscitabit eum?* Quibus verbis regalem simul, terribilemque atque inaccessibilem divini imperii potestatem, contra quam vires suas nemini experiri licet, significare visus est. Quod ut ipse Christus confirmaret, in evangelio clamabat, *Potestatem habeo ponendi animam meam, & potestatem habeo* (b) *iterum sumendi eam*. Reverà enim pro arbitrio, nutuque suo omnia peregit servator, quæcumque videlicet, dum terras incoleret, & cum hominibus conversaretur, egregia atque præclara edidit facinora. Quamobrem *solvite*, *ait*, *templum*

λικῶς ἀρωματίζων εὐώδη προσηγορίαν. ἐγὼ γάρ φησιν ἄνθος τοῦ πεδίου, καὶ κρίνον τῶν κοιλάδων. ὅτι δὲ βασιλεὺς, καὶ βασιλέων ἁπάντων ἐπικρατέστατος ὁ Χριστὸς, οὐδ' αὐτὸς ὁ προφητεύων ἠγνόησεν. ἀναπεσὼν γάρ φησιν ἐκοιμήθης ὡς λέων, καὶ ὡς σκύμνος, τίς ἐγερεῖ αὐτόν; τὸ βασιλικὸν ἅμα, καὶ φοβερὸν, καὶ ἀπρόσιτον ἐν τούτοις παραδηλῶν, καὶ τῆς θεϊκῆς ἐξουσίας τὸ ἀπειροδύναμον. ὃν καὶ δεικνὺς αὐτὸς ἐν εὐαγγελίοις βοᾷ, ἐξουσίαν ἔχω θεῖναι τὴν ψυχήν μου, καὶ ἐξουσίαν ἔχω πάλιν λαβεῖν αὐτήν. τῷ ὄντι γάρ καὶ ἐξουσίαν ἅπαντα πέπρακται τῷ σωτῆρι, ὅσα δηλαδὴ τῆς οἰκουμενικῆς αὐτοῦ γέγονεν ἀναστροφῆς, ἔκκριτα καὶ ἐξαίρετα. διό φησιν αὐτὸς λύσατε τὸν ναόν

(a) Cant. 2. (b) Jo: 10.

ναὸν τοῦτον, καὶ ἐν τρισὶ ἡμέραις ἐγερῶ αὐτόν. οὐ γὰρ ἂν αὐτοῦ μὴ βουλομένου, καὶ οἷον ἐπικελευόντος ἑβραίοις τοῦτον λύειν ἠδύναντο· ναὸν λέγων τὸν τῆς ὑπεραμώμου σαρκὸς αὐτοῦ, ὃν ἐκ μήτρας αὐτὸς ἑαυτῷ τῆς ἀμιάντου ταύτης, καὶ καθαρᾶς ἀειπαρθένου ἀχειροτεύκτως περιῳκοδόμησεν. ἐφ' ὃν καὶ τὴν ζωοποιὸν αὐτοῦ κοίμησιν ἀναφέρων, ὅτε τὸν ἑκούσιον ὑπὲρ ἡμῶν τοῦ θανάτου κατεδέξατο ὕπνον, διὰ τοῦ Δαυὶδ ὡς ἄνθρωπος διαλέγεται, ἐγὼ λέγων ἐκοιμήθην, καὶ ὕπνωσα. ἐξηγέρθην, ὅτι κύριος ἀντιλήψεταί μου. τὸ δὲ τίς ἐγερεῖ αὐτόν, σαφῶς τὸν πατέρα δηλοῖ τὸν ναὸν τοῦ σώματος τῷ υἱῷ συνεξαναστήσαντα, καὶ συνεγείροντα, κατὰ τὸ ἐν ψαλμοῖς εἰρημένον ἐκ προσώπου τοῦ υἱοῦ πρὸς τὸν πατέρα· οὐκ ἐγκαταλείψεις τὴν ψυχήν μου εἰς ἅδου, οὐδὲ δώσεις τὸν ὅσιόν σου ἰδεῖν δια-

φθο-

e ii 2

plum hoc, & in tribus diebus exsuscitabo illud (a). Neque enim nisi volente ipso, & veluti Hebræis mandante, illud solvere potuissent; templum, inquam, integerrimi corporis ejus, quod ex alvo incorruptæ hujusce, mundissimæque, nulloque non tempore Virginis absque manuum labore ipsemet sibi ipsi ædificavit. Atque ad illud mortis quoque somnum referens, quem pro nobis sponte suâ subiit, ut nobis inde vita proflueret, per os David, ut homo, disserit; *Ego*, inquiens, *dormivi, & soporatum sum, & exsurrexi, quia Dominus suscepit me* (b). Illud verò *Quis suscitabit eum?* Patrem apertè declarat, qui templum corporis filio unâ cum ipso filio afflictum erexit, atque excitavit juxta ea, quæ in psalmis ex persona Filii Patrem alloquentis dicta sunt, *Non derelinques animam meam in inferno* (c), *nec dabis sanctum tuum videre corru-*

ru-

(a) Jo: 2. (b) Psalm. 3. (c) Psalm. 15.

ruptionem. Et rursus, *Eduxisti ab inferno animam meam, salvasti me a descendentibus* (a) *in lacum*. Oportebat enim, dum Filius, ut corpus suum ad vitam reverteretur, virtute suâ efficiebat, Patrem quoque, qui eamdem cum ipso & naturam, & voluntatem habet, operis esse socium; ut ejusdem potentiæ usu, omnimodâque in operibus præstandis communione, unius, ejusdemque naturæ societas servaretur incolumis.

X. Sed jam ad ea quæ supersunt, est procedendum. *Non auferetur sceptrum de Juda, & dux de femore ejus, donec veniat, qui mittendus est; & ipse erit expectatio gentium*. Prô insigne, atque immortale præsagium! Nullam non partem eorum, quæ vates prædixit, comprobavit eventus. Demonstravimus enim hucusque dictis e Davidicis lumbis Virginem enatam esse. Cujus germen

φθοράν. καὶ αὖθις, κύριε ἀνήγαγες ἐξ ᾅδου τὴν ψυχήν μου, ἔσωσάς με ἀπὸ τῶν καταβαινόντων εἰς λάκκον. ἔδει γὰρ τοῦ υἱοῦ τὴν τοῦ οἰκείου σώματος αὐτουργοῦντος ἀνάστασιν, καὶ τὸν πατέρα συνεργὸν ἐκφανῆναι, ὡς τῆς αὐτῆς αὐτῷ πεφυκότα καὶ φύσεως, καὶ βουλήσεως, ἵνα τῇ ταυτοδυνάμῳ ταύτῃ καὶ ἐνέργειαν ὁμοπραξίᾳ τὸ συμφυὲς πάντοθεν διασώζηται.

Πρὸς δὲ τὰ ἑξῆς ἰτέον. οὐκ ἐκλείψει ἄρχων ἐξ ἰούδα, καὶ ἡγούμενος ἐκ τῶν μηρῶν αὐτοῦ, ἕως ἂν ἔλθῃ ὁ ἀπόκειται, καὶ αὐτὸς προσδοκία ἐθνῶν. βαβαὶ τῆς προγνώσεως, οὐ διεψεύσθη τῶν πεφασμένων οὐδέν. δέδεικται γὰρ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν, ὡς κυρίως τῆς δαυϊδικῆς ὀσφύος ἡ παρθένος ἐξέφυ, ἧς βλαστὸς ὁ χριστὸς,

(a) Psalm. 29.

ϛὸς, ἡγούμενός τε αὖ καὶ ἄρχων, καὶ πνεύματα ἀρχόντων ἀφαιρούμενος. εἴη ἂν αὐτὸς ὡς βασιλεύων ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰακὼβ εἰς τοὺς αἰῶνας, καὶ τῆς βασιλείας πέρας οὐκ εἰσδεξάμενος. προκαθῄρητο μὲν γὰρ ἡ τῶν Ἰουδαίων βασιλεία, καὶ πρὸ τῆς Χριστοῦ παρουσίας, καὶ προδήλως περιγραφεῖσα μέχρι τῶν Ἰεχονίου χρόνων καὶ τῆς εἰς Βαβυλῶνος πικροτάτης ἀπαγωγῆς. οὐ μὴν δὲ ἐνέλιπε τὸ γένος, ἕως Χριστοῦ τιμώμενόν τι, καὶ περιδεχόμενον, καὶ τῆς βασιλικῆς εὐγενείας διασῶζον τὰ ἀπομόργματα. λείπεται δ' οὖν νοεῖν τὸ ἕως ἂν ἔλθῃ ὁ ἀπόκειται, καὶ αὐτὸς προσδοκία ἐθνῶν, τὸν Χριστὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ αὐτοθεὸν, καὶ αὐτοκύριον. ὃν ἡμῖν παναγία αὕτη παρθένος, ἡ Δαυϊδι-
κόν

men Christus est, dux simul, & princeps, & *spiritum principum auferens* (a). Atque ipsi sanè in domo Jacobi in æternum regnare contigit, regnumque nancisci, quod omni fine careret. Jamdiu enim ante Christi adventum de medio sublatum fuerat Judæorum regnum; quod stare debuisse clarè constat usque ad Jechoniæ tempora, acerbissimæque in Babylonicam captivitatem deductionis. Verumtamen usque ad Christum nequaquam genus defecit, cui honoris nonnihil, atque observantiæ semper delatum est, regiæque nobilitatis sigillum, ut asservaretur, commendatum. Restat igitur ut illud interpretemur *Donec veniat qui mittendus est, & ipse erit expectatio gentium*. Christus nempe Dei filius hic est, & ipse Deus, & ipse Dominus. Quem omnibus sanctitatis numeris absoluta virgo hæc e Davidi-
d co

(a) Ps. 75.

co emissa stipite virgineum in modum, virgineoque peperit puerperio. Ex quo siquidem Judæorum imperium evanuit, nemo alius super Davidicum thronum, qui sub oculos caderet rex secundum carnem sedit, regno illo extremâ clade penitus deleto; quemadmodum Jeremias propheta hisce verbis prædixerat; *Numquid vas fictile, atque contritum vir iste Jechonias? numquid vas absque omni voluptate* (a)? *quare abjecti sunt ipse, & semen ejus, & projecti in terram, quam ignoraverunt? terra, terra, audi sermonem Domini. Hæc dicit Dominus; scribe virum istum sterilem, virum, qui in diebus suis non prosperabitur; nec enim erit de semine ejus vir, qui sedeat super thronum David, & potestatem habeat ultra in Juda.* His autem a propheta enunciatis, quem deinde alium gentium expectationem

κὸν στέλεχος, παρθενικῶς παρθενικαῖς ὠδῖσιν ἀπέτεκεν. ἀφ' οὗ γὰρ εἰς φροῦδον ἐχώρησεν ἡ τῶν ἰουδαίων ἀρχὴ, οὐκέτι ἐπὶ τὸν ὁρώμενον τοῦ δαυὶδ θρόνον, βασιλεὺς κατὰ σάρκα κεκάθικεν ἕτερος εἰς ἔσχατον καταφορᾶς τῆς βασιλείας αὐτοῦ συγκλεισθείσης. κατὰ τὴν ἱερεμίου προφητείαν φάσκουσαν οὕτως, ἠτιμώθη ἰεχονίας ὡς σκεῦος, οὗ οὐκ ἔστιν αὐτοῦ χρεία. διότι ἐξερρίφη αὐτοῦ καὶ ἐξεκλήθη εἰς γῆν, ἣν οὐκ ᾔδει. γῆ γῆ ἄκουε λόγον κυρίου. τάδε λέγει κύριος, γράψον τὸν ἄνδρα τοῦτον ἐκκήρυκτον ἄνθρωπον. ὅτι οὐ μὴ αὐξηθῇ ἐκ τοῦ σπέρματος αὐτοῦ ἀνὴρ καθήμενος ἐπὶ θρόνον δαυίδ. ἄρχων ἔστι ἐν τῷ ἰούδα. τούτων εἰρημένων ἐν τῷ προφήτῃ, τὸ λοιπὸν τίς ἂν τῶν ἐθνῶν προσδε-

(b) Jer. 22.

δοκίᾳ νοοῖτο, πλὴν μόνου χριστοῦ, ὃν ὁ προφήτης, καὶ πρεσβύτης ὁ θεοδόχος συμεὼν κεχρημάτιστο, μὴ πρότερον ὄψεσθαι θάνατον, πρὶν ἂν ἴδοι σαρκικῶς ἐλευσόμενον. καὶ πεπέρασται δὴ τὸ χρησμῴδημα, διὰ τῶν ἔργων ἐκβάντων αὐτῷ τῶν χρησμῶν. εἶδε γὰρ ὡς βρέφος, καὶ πρεσβυτικαῖς ἀγκάλαις ἐκ μητρικῶν ὠλένων ἐδέξατο τὸν πρὸ αἰώνων, καὶ τῆς μητρὸς προγενέστερον. καὶ γηραλέοις εὐθὺς ἐξανέθορεν ἅλμασι. ἐπήδα γὰρ καὶ γῆρας ὑπὸ περιχαρείας νευρούμενον. καὶ φωναῖς εὐφήμοις ἀνύμνει τὸν ἐπιστάντα κύριον, δεσπότην τε ἀπεκάλει, καὶ σωτῆρα διωμολόγει, καὶ φῶς ἐθνῶν ἀνηγόρευσε, καὶ δόξαν τοῦ ἰσραὴλ ἀνεκήρυττεν αὐτὸν, δηλαδὴ τὸν ἐπὶ προσδοκίᾳ τῆς τῶν ἐθνῶν ἀποκαλύψεως ἐπιδημήσαντα κύριον. οὕτως ὁ πατὴρ τὸν υἱὸν ἀπεκάλυψεν, ὡς

ἐστι

nem fuisse dicamus, præter unum Christum, quem propheta, Deique receptor senex Simeon *non visurum se mortem responsum acceperat, nisi prius videret* humanâ indutum carne in has terras advenisse? Et sanè oraculi responsio finem tulit, cùm quæ sibi promissa fuerant, reipsâ ad exitum sunt perducta. Vidit enim parvulum, senilibusque ulnis e maternis manibus illum accepit, qui ante secula existebat, & ante genitricem ipsam erat genitus, statimque senili saltatione emicuit; nam exilit etiam senectus, vires, & nervos addente gaudio, lætisque vocibus divinum puerum collaudavit, Dominum appellavit, servatorem confessus est, lucem gentium annunciavit, gloriamque Israël deprædicavit, illum nimirum affirmavit esse, qui ad expectationem revelationis Gentium in mundum prodiit. Gentibus enim pater filium suum manifestum præ-

 buit,

buit, ut apud alium prophetam videre est disertissimè dicentem, *Ecce testem populis dedi eum, ducem, ac præceptorem gentibus* (a). Et rursus, *Ecce gentem* (b), *quam nesciebas, vocabis, & gentes, quæ te non cognoverunt, ad te current*. Alibi item dicit, *Dedi te in lucem gentium* (c). Et alius, *Dabo tibi gentes hæreditatem tuam* (d). Et *Benedicentur in ipso omnes gentes* (e).

XI. *Ligans ad vineam pullum suum, & ad vitem, filii mi, asinam suam*. Quis hæc vitis tibi esse videatur? Ille profectò, qui in evangelio ait, *Ego sum vitis vera, & pater meus agricola est* (f). Pullus verò ejus sumus nos cum eo conjuncti, & veluti insolubili quodam vinculo colligati

ex

ἔστι καὶ παρ' ἄλλου μαθεῖν προφήτου, σαφέστατα λέγοντος. ἰδοὺ μαρτύριον ἔνθεν ἐστί. δέδωκα αὐτὸν ἄρχοντα καὶ προστάσσοντα ἐν ἔθνεσι. καὶ αὖθις, ἰδοὺ ἔθνη, ἃ οὐκ οἴδασί σε, ἐπικαλέσονταί σε. καὶ λαοὶ, οἳ οὐκ ἠπίστανταί σε, ἐπὶ σὲ καταφεύξονται. καὶ παρ' ἑτέρου πάλιν, τέθεικά σε λέγοντος εἰς φῶς ἐθνῶν. καὶ παρ' ἄλλου, δώσω σοι ἔθνη τὴν κληρονομίαν σου, καὶ πάντα τὰ ἔθνη μακαριοῦσιν αὐτὸν, καὶ ἐνευλογήσονται ἐν αὐτῷ πάντα τὰ ἔθνη.

ιά. Δεσμεύων φησὶ πρὸς ἄμπελον τὸν πῶλον τὸν ὄνου αὐτοῦ. Τίς ἡ ἄμπελος; τοιγαροῦν ἐστὶν ὁ ἐν εὐαγγελίοις βοῶν, ἐγώ εἰμι ἡ ἄμπελος ἡ ἀληθινὴ, ὁ πατὴρ γεωργός ἐστι. πῶλος δὲ αὐτοῦ εἴημεν ἂν ἡμεῖς, οἱ ἑνωθέντες αὐτῷ, καὶ οἷον ἀλύτῳ τινὶ δεσμῷ συναφθέντες διὰ τοῦ προσλήμ-

μα-

(a) Is. 55. (b) Ibidem. (c) Is. 49.
(d) Ps. 2. (e) Ps. 71. (f) Joan. 15.

ματος. ἐν ᾧ τὸ καθ᾽ ἡμᾶς πτωχεύσας ὁ πλούσιος τὸ ἑαυτοῦ τοῖς πενεστάτοις ἡμῖν ἐχαρίσατο. καθ᾽ ὃν δὴ τρόπον θεοὶ μὲν ἡμεῖς δι᾽ αὐτὸν γεγόναμεν. αὐτὸς δὲ δι᾽ ἡμᾶς κεχρημάτικεν ἄνθρωπος. πῶλος δὲ τῆς ὄνου αὐτοῦ νοηθείη ἂν μυστικώτερον ἡ πάνσεμνος ἐκκλησία, καθ᾽ ἣν ἡ τῶν ἐθνῶν τυπικῶς ἐκλαμβάνεται κλῆσις, ἐφ᾽ ἣν ἀναγόμεθα. ἡμεῖς γὰρ ἦμεν ἀληθῶς οἱ κτηνώδεις, καὶ ἀλογίᾳ κατεσχημένοι, μέχρις ἂν αὐτὸς ἐπιδημήσας ὁ λόγος, καὶ ἡ σοφία, περιεῖλεν ἡμῶν τῆς ἀλογίας τὸ κάλυμμα, καὶ περιστείλας ἡμῶν χρησίμως τὴν γύμνωσιν, τῆς ἀμφ᾽ αὐτοῦ θεοσοφίας τὴν λογικὴν ἡμῖν στολὴν περιέθηκε, τὴν ἄνωθεν ὑφαντὴν δι᾽ ὅλου. καὶ ἄῤῥητον δεσμεύσας ἡμᾶς, ὡς ἂν περ πῶ-

ex eo, quod humanam conditionem assumpserit; quod cùm faceret, ipse qui ditissimus est, quæ nostra sunt, emendicans, nobis qui sumus pauperrimi quæ sua sunt est elargitus. Quâ planè ratione nos per ipsum dii facti sumus, ipse verò per nos appellatus est homo. Asinam autem ejus penitiore sensu ecclesiam omni veneratione colendam interpretari poterimus; quo loquendi modo gentium vocatio, cujus nos participes sumus, convenienti figurâ designatur; nos enim profectò eramus pecudibus similes, & veluti rationis carentiâ laborantes, usquedum ratio ipsa, atque sapientia ad nos de cœlo delaberetur, nostræque cum pecudibus similitudini velamen obtenderet, nuditatemque nostram utiliter cooperiens rationalem divinæ sapientiæ suæ stolam *desuper contextam* (a) *per totum* nobis circumponeret, nos-

(a) Joan. 19.

nosque ad vineam; tamquam asinæ pullum, salutaris vitis capreolis arcanum in modum ligaret, cœloque terrestria conjungeret. Idcirco & pueri, quos aluerat innocentia, dum in altum sublatus ad Jerusalem iter faceret, & ad mortem illam, quæ nobis vitam, & felicitatem attulit, totique mundo salutem, voluntariè procederet, asinæque pullo insidens, veluti regali throno gestaretur, consonis illis vocibus ei acclamabant, *Hosanna filio David, benedictus qui venit Rex Israël* (a). Quod etiam Zacharias ante promulgaverat, *Exulta satis*, inquiens, *filia Sion, jubila filia* (b) *Jerusalem: Ecce Rex tuus veniet tibi justus, & Salvator: ipse pauper, & ascendens super asinam, & super pullum filium asinæ*. Ecquid umquam verbis istis ad veritatis ostensionem clarius quispiam deinceps inveniat?

XII. *La-*

πῶλον τῇ ἕλικι τοῦ σωτηρίου αὐτοῦ, καὶ συνάψας τοῖς οὐρανοῖς τὰ ἐπίγεια. διὰ τοῦτο καὶ παῖδες ἀκακίᾳ συντεθραμμένοι, ὡς ἑώρων αὐτὸν τὴν ἐπὶ ἱερουσαλὴμ πορείαν ποιούμενον, καὶ πρὸς τὸ ζωοποιὸν καὶ μακάριον ἐκεῖνο πάθος, καὶ παντὸς τοῦ κόσμου σωτήριον ἐθελοντὶ προϊέμενον, καὶ πῶλον ὡς θρόνον βασιλικῶς ἐποχούμενον, ὁμοφώνως ἀνέγραγον· ὡς ἀννὰ τῷ δαυῒδ, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος βασιλεὺς τοῦ ἰσραήλ· ὃ δὴ καὶ ζαχαρίας πρότερον διηγόρασε, χαῖρε λέγων σφόδρα θύγατερ σιών. ἰδοὺ ὁ βασιλεύς σου ἔρχεταί σοι πραῢς, καὶ σώζων, καθήμενος ἐπὶ πῶλον υἱὸν ὑποζυγίου. καὶ τί ἂν τῶν λεγομένων σαφέστερον εἰς ἀπόδειξιν τῆς ἀληθείας εὑρήσει τις δήπουθεν εἶτα ἑξῆς;

ιβʹ. Πλυ-

(a) Matth. 21.

(b) Zach. 9.

ιβʹ. Πλυνεῖ ἐν οἴνῳ φησὶ τὴν στολὴν αὐτοῦ. χαροποὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἀπὸ οἴνου. καὶ λευκοὶ οἱ ὀδόντες αὐτοῦ, ἢ γάλα. ποίῳ τοιγαροῦν οἴνῳ πλυνεῖ τὴν στολὴν αὐτοῦ ὁ τῆς ἁμαρτίας τὸν κόσμον καθαίρων, ὁ ἀληθινὸς, καὶ πέπειρος τῆς ἐκκλησίας βότρυς; ἢ δῆλον τῷ αἵματι τῆς παναμώμου σαρκὸς αὐτοῦ ἡμᾶς ἐκκαθαίρων, καὶ οἱονεί τι κατερρυπωμένον ἐκπλύνων ἱμάτιον. ἡμῶν γὰρ ἀληθῶς ἠμπέσχετο, δι' οὓς καὶ ἐγένετο ἄνθρωπος, ὅλην ἡμῶν προσφυῶς τὴν φύσιν ἀμφιασάμενος. ποίας δὲ σταφυλῆς αἵματι τὴν περιβολὴν πλυνεῖ ὁ ἀμόλυντος; ἢ τῷ ζωηρῷ καὶ παναμώμῳ τῆς θεοπλεύρου πηγῆς αὐτοῦ ῥεύματι. αὐτὸς γὰρ ἦν ὁ μυστικώτατος τῆς ἀληθινῆς ἀμπέλου βότρυς, ἐν τῇ ληνῷ τῆς καθαρᾶς ἐκθλιβεὶς ἐκκλησίας, ὅτε τῷ ἰκρίῳ τοῦ σταυροῦ πεπαρῴνητο, ἵνα τὸν ῥύπον ἡμῶν ἐκκαθάρῃ. περιβολὴν γὰρ ἀληθῶς θεοΰφαντον, τὴν καθ' ἡμᾶς

XII. *Lavabit in vino*, ait, *stolam suam, & in sanguine uvæ pallium suum. Pulchriores sunt oculi ejus vino, & dentes ejus lacte candidiores.* Quo nimirum vino lavabit stolam suam is, qui mundi crimina expiavit verusque est, & maturrimus Ecclesiæ racemus? nonne sanguine integerrimæ carnis suæ purgans nos voluit, & veluti inquinatæ vestis sordes abluere? Nostram siquidem vestem verissimè induit, totamque naturam nostram arctissimè complexus est. Cujus autem uvæ sanguine pallium suum lavabit ille, qui nullis maculis aspersus est? Nonne vitali, purissimoque e divino latere manante rivo? Ipse enim arcanissimus vitis veræ racemus erat, ecclesiæ absque ullâ maculâ torculari pressus, cum ligno crucis affixus ignominiam, atque dolores pertulit, ut sordes nostras lavaret. Vestem enim divinitus contextam, nostram scilicet ex nobis verè,

verè, proprièque induit carnem, quam incorrupto, virgineoque sanguine, tamquam regali conchylio in spiritu tinxit, regiamque veluti purpuram subiens nostra circumdedit massæ. Atque ea quidem sanguine imbuta amictus instar colorata est, eam siquidem sanguis tunc irroravit, qui e vitam largiente latere ejus profluxit. Cujus rei testis est luculentissimus Isaias, qu virtutes Christum circumstantes loquentes faci, atque hæc, dum pendeis e Cruce gravissimos cruciatus perferret, sciscitantes; *Quis est iste, qui venit de Edom tinctis vestibus de Bosra* (a)? *It rursus, Quare ergo rubrum est indumentum tuum, & vestimenta tua sicut calcantium in torculari* (b)? Quod puto ipsummet in Cantico declarasse, ubi, *Expoliavi me*, inquit, *tunicâ meâ, quomodo induar illâ? lavi pedes meos, quomodo inquinabo illos* (c)?

ex

μᾶς ἐξ ἡμῶν ἐστολίσατο σάρκα, ἣν ἐξ ἀχράντων καὶ παρθενικῶν αἱμάτων βαφῆσαν ἐν πνεύματι βασιλικῶς ἐκογχύλωσε, καὶ οἱονεὶ πορφύραν βασίλειον ὑποδὺς, περιέθετο τὸ ἡμέτερον φύραμα. καὶ τοῦτο χιτῶνος δίκην αἱματωθὲν ἐβάφη. ἐπιστάξαντος αὐτῷ τοῦ ῥεέθρου τότε τοῦ αἵματος τῆς ζωοδώρου πλευρᾶς αὐτοῦ. καὶ μάρτυς Ἠσαΐας, τὰς περὶ αὐτὸν συνεστώτων δυνάμεις πρὸς αὐτῷ τῷ πάθει διερωτώσας, καὶ τοιάδε λεγούσας. τίς οὗτος ὁ παραγενόμενος ἐξ Ἐδώμ; ἐρύθημα ἱματίων αὐτοῦ ἐκ βοσόρ. καὶ αὖθις, διὰ τί σου ἐρυθρὰ τὰ ἐνδύματα, ὡς ἀπὸ πατητοῦ ληνοῦ; ὅπερ οἶμαι δηλῶν αὐτὸς ἐν τῷ ᾄσματι, ἐξεδυσάμην φησὶ τὸν χιτῶνά μου, πῶς ἐνδύσομαι αὐτόν; ἐνιψάμην τοὺς πόδας μου, πῶς μολύνω αὐτούς; ἀπὸ

μέ-

(a) Is. 63. (b) Ibidem. (c) Cant. 5.

μέρους τὸ ὅλον δηλῶν. Τίνος δὲ οἱ ὀφθαλμοὶ χαροποὶ ἀπὸ οἴνου, πλὴν μόνου Χριστοῦ; περὶ οὗ πάλιν ἐν τοῖς ᾄσμασιν ἡ θεῷ νυμφευθεῖσα ψυχὴ, εἰσαγάγετέ με εἰς οἶκον τοῦ οἴνου. ὡς ἂν εἰ ἔλεγεν· εἰσαγάγετέ με εἰς οἶκον τῆς ἐκκλησίας· ἐν ᾗ τὸ ποτήριον τῆς εὐφροσύνης εἰς σωτηρίαν ἐν αἵματι τοῦ ἀμνοῦ κιρνώμενον πρόκειται. ἡ ἐπειδὰν εἴσω γέγονε, δεῖξόν μοι φησὶ τὴν ὄψιν σου. καὶ ἀκούτισόν μοι τὴν φωνήν σου. ὅτι φωνή σου ἡδεῖα, καὶ ἡ ὄψις σου ὡραία. ὃν ὡς εἶδεν εὐθὺς, ἰδοὺ φησὶν ὁ ἀδελφός μου λευκὸς; καὶ πυῤῥὸς, καί γε ὡραῖος. κεφαλὴ αὐτοῦ χρυσίον κεφὰζ, βόστρυχοι αὐτοῦ ἐλάται, ὡς κόραξ. περὶ οὗ καὶ ὁ μέγας ψάλλει Δαυίδ, ἐξηγέρθη ὡς ὁ ὑπνῶν κύριος, ὡς δυνατὸς, καὶ κραιπαλήκως ἐξ οἴνου. ὃς μετὰ τὴν ἐκ νεκρῶν ἀναβίωσιν ταῖς τότε μυροπωλουμέναις γυναιξὶ, χαίρετε προσεφθέγξατο.

ex parte ſcilicet totum ſignificans. Cujus autem oculi pulchriores vino? nonne Chriſti? de quo rurſus in Cantico anima, quæ Deo nupſit, *Introduxit me*, inquit, *in cellam vinariam* (a), perinde ac ſi diceret, introduxit me in cellam eccleſiæ, in qua calix lætitiæ ad ſalutem in ſanguine agni mixtus propoſitus eſt. Atque ubi intro recepta eſt, *Oſtende mihi*, ait, *faciem tuam, ſonet vox tua in auribus meis; vox enim tua dulcis, & facies tua decora* (b). Quem ſimul ac vidit, *Ecce*, inquit, *dilectus meus candidus, & rubicundus, electus ex millibus. Caput ejus aurum optimum; comæ ejus ſicut elatæ palmarum, nigræ quaſi corvus* (c). De illo ſimiliter magnus cecinit David, *Excitatus eſt tamquam dormiens Dominus, tamquam potens crapulatus a vino* (d). Ipſe poſt ſuum ex mortuis ad vitam reditum, mulieribus, quæ venerant emptis aromatibus ut ungerent eum, obviam fa-

(a) Cant. 2. (b) Ibid. (c) Cant. 5. (d) Pſ. 77.

factus, *Avete*, (a) inquit, jucundo excipiens alloquio, tristitiæque nubem vultus earum obtegentem dissolvens. Similiter electis discipulis lætum verbum annunciavit, *Confidite*, inquiens, *ego vici mundum* (b). Et rursus, *Pax vobis*, *ego sum*, *nolite timere* (c).

XIII. Cujus autem dentes lacte candidiores? Ejus certè, qui ait, *Data est mihi omnis potestas in cælo, & in terra*. Revera enim candidiora lacte, & quacumque nive splendidiora Christi sunt verba. Nisi quis fortasse velit Christi dentes accipere dispersas in divinis literis, in lege nimirum, prophetis, & psalmis de ipso voces; quibus Dei ecclesia doctrinæ ab omni errore immunis sermonem, tamquam solidum cibum mandens, arcanarum intelligentiam speculationum comminuit, & per eam, quæ per partes fit, ruminationem con-

co-

το. χαροποιὸν αὐταῖς προϊσχόμενος πρόσρημα, λύων τὸ πρώτης λύπης τὴν σκυθρωπότητα. καὶ δὴ καὶ τοῖς ἐξόχοις τῶν μαθητῶν, χαρᾶς ἐπίφθεγμα προίησι, θαρσεῖτε λέγων, ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον. καὶ αὖθις, εἰρήνη ὑμῖν, ἐγώ εἰμι, μὴ φοβεῖσθε.

ιγ΄. Λευκοὶ δὲ τίνος οἱ ὀδόντες, ἢ γάλα; τοῦ αὐτοῦ εἰπόντος, ἐδόθη μοι πᾶσα ἐξουσία ἐν οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ γῆς. τῷ ὄντι γὰρ λευκότερα γάλακτος καὶ χιόνος ἁπάσης λαμπρότερα τοῦ χριστοῦ τὰ ῥήματα. πλὴν εἰ μή πού τις ὀδόντας χριστοῦ νοεῖν βούλοιτ᾽ ἂν τὰς ἐν γραφαῖς ἁγίαις, νόμῳ τε καὶ προφήταις, καὶ ψαλμοῖς περὶ αὐτοῦ κατεσπαρμένας φωνάς, αἷς ἡ τοῦ θεοῦ ἐκκλησία τῆς ἀπλανοῦς διδασκαλίας τὸν λόγον, ὡς στερρεὰν διαμασσωμένη τροφὴν καταλεπτύνει τῶν μυστικωτέρων θεωρημάτων τὴν νόησιν, καὶ πρὸς πέψιν ἄγει διὰ τοῦ κατὰ μέρος ἀναγομένου μη-

ρυ-

(a) Matth. 28. (b) Joan. 16. (c) Luc. 24.

ῥυκισμοῦ. ἢ πῶς ὁ τῆς εὐσεβείας λόγος δι᾽ ἀκριβείας πεπτόμενος εὔφρων ὥσπερ καὶ διαρκὴς, πλὴν εἰ μὴ ἀδιάπνευστον τὴν τροφὴν διασώζοι καὶ τις εἴη διαλελυμένος ὁ λόγος, καὶ ἄνετος, καὶ σφαλερὰν ἐμποιῶν τὴν ἀνάδοσιν. ἀμέλει καὶ τῶν ᾀσμάτων ἡ βίβλος ὡς ἐκ προσώπου τῆς ἐξ ἐθνῶν ἐκκλησίας· πρὸς δέ, καὶ τῆς θεῷ συναφθείσης ψυχῆς, οἷόν τι μέλος ἐπιθαλάμιον ᾄδουσα, πρὸς τὸν νυμφίον φησί. τί ὡραιώθησαν σιαγόνες σου; ὀδόντες σου, ὡς ἀγέλαι τῶν κεκαρμένων, αἳ ἀνέβησαν ἀπὸ τοῦ λουτροῦ· αἳ πᾶσαι διδυμεύουσαι. καὶ αὖθις, ἀδελφιδός μου ἐμοί, κἀγὼ αὐτῷ. σιαγόνες αὐτοῦ ὡς φιάλαι ἀρώματος· τοὺς ὀδόντας διὰ τῶν σιαγόνων οἶμαι δηλοῦσα.

ιδʹ. Καὶ τῆς μὲν προφητείας ἡμῖν ἡ ἐξάπλωσις, ἐν ὀλίγῳ τοσαύτη καὶ οὕτως ἔχουσα. σὺ δέ μοι ἀγαπητὲ τὸν ἐξ ἰούδα, καὶ δαυὶδ ἀκούων προφητευθέντα

σοι

coquit. Quomodo enim pietatis sermo, qui sedulâ meditatione digeritur, alendæ suaviter animæ sufficiat, nisi cibum ejus ita servet, ut non facile evaporetur, & diffluat; aut sermo ipse ita animam ingrediatur, ut nihil certæ relinquens utilitatis statim elabatur, atque evanescat? Sanè Canticorum liber, tamquam ex ecclesiæ persona, quam Gentes componunt, insuper & cum Deo conjunctæ animæ, perinde quasi quodpiam caneret nuptiale carmen, inquit ad sponsum, *Dentes tui sicut greges tonsarum, quæ ascenderunt de lavacro; omnes gemellis fœtibus* (a). Et rursus, *Dilectus meus mihi, & ego illi. Genæ illius sicut areolæ aromatum* (b); ubi per genas dentes, ut puto, innuit.

XIV. Et vaticinii quidem explanatio, quam paucis absolvimus, hujuscemodi est, atque ita sese habet. Vos igitur, dilectissimi, qui Dominum divinâ prædictione ex Juda, atque Davi-

e 2 de

(a) Cant. 4. (b) Cant. 5.

de descensurum audistis, quem magnus ille Patriarcha cunctis benedictionis suæ verbis tamquam in tabella adumbratum filium Davidis ex Juda egressi deprædicavit, ceteris omnibus prophetis consentientibus, nulloque intercedente dissidio in unam, eamdemque mentem conspirantibus, Christum ex genere Davidis prodiisse fateamini. Hinc enim manifestissimo licebit argumento deducere, eam quoque ex genere Davidis effluxisse, quæ ineffabili gravidatione ipsius secundum carnem mater extitit. Quis enim inficiari umquam possit, id certissimè evinci, cùm arbor ex fructu optime dignoscatur?

XV. Jam verò ad natalitiam diei celebritatem revertamur; & Annam aliquantisper tamquam nuptiali carmine proludentes collaudemus. Nam & filiam a Deo datam, promissionis arrhabonem utero gestavit, eamque obtentam precibus post sterilitatem pe-

pe-

σοι κύριον· ὃν ὁ μέγας οὗτος ἐν πατριάρχαις δι' ὅλης αὐτοῦ τῆς εὐλογίας ὡς ἐν πυξίδι σκιογραφῶν τοῦ ἐξ Ἰούδα τεθηλότος Δαυῒδ υἱὸν προσηγόρευσεν· ᾧ καὶ σύμφωνοι διόλου πεφήνασιν οἱ προφῆται· εἰς μηδὲν ἐνδοιάσεις, ἀλλ' ἀδιστάκτῳ τῇ γνώμῃ, λέγε τὸν χριστὸν ἐκ γένους ὄντα Δαυῒδ. πρόσεστι γάρ σοι δῆλον ἐντεῦθεν, καὶ αὐτὴν ὑπολαμβάνειν ἐκ γένους οὖσαν Δαυῒδ τὴν ἀρρήτῳ κυοφορίᾳ γενομένην αὐτοῦ κατὰ σάρκα μητέρα. οὕτω μὴ παρέργως νοῆται, τὸ ἐκ τοῦ καρποῦ τὸ δένδρον ἐπιγινώσκεται.

ιέ. Ἀλλ' ἐπὶ τὴν γενέθλιον αὖθις ἀναδράμωμεν ἑορτὴν, καὶ τὴν Ἄνναν μικρὸν ὥσπερ ἐπιθαλάμιον ἀνακρουσώμεθα μέλος· νῦν μὲν κυοφοροῦσαν παῖδα θεόσδοτον, ἐπαγγελίας ἐνέχυρον· νῦν δὲ τικτοῦσαν γόνιμον εὐχὴν μετὰ στείρωσιν τῆς ὑπὲρ νοῦν ἐκφανεστάτης

θεοῦ

θεοῦ πρὸς ἀνθρώπους ἐπιδημίας. ἄξιον γὰρ τοιοῦτον ἀποτεκοῦσαν βλαστὸν ἀνευφημῆσαι. καὶ θείας ὄντως ἐπιφωνήσεως ἀξιοῦσθαι· πρόκειται γοῦν οἷόν τις νυμφὼν ὁ τῆς Ἄννης κοιτὼν· παιδοποιΐας, καὶ παρθενίας ὑπογραφόμενος πρόσωπον, τὸ μὲν τῆς τεκούσης, τὸ δὲ τῆς τεχθείσης. ὧν ἡ μὲν ἄρτι τὴν λύσιν τῆς ἀπαιδίας ἐκδέξατο. ἡ δὲ μικρὸν ὕστερον, τῆς καθ' ἡμᾶς Ἰησοῦ θεοπλαστίας τὸν τοκετὸν ὑπερφυῶς ὑποστήσεται. εἰκότως οὖν ἡ θεόληπτος Ἄννα φαιδρὰ, καὶ γεγανωμένη τῇ τῆς ψυχῆς καταστάσει διαπρυσίως βοᾷ, συγχάρητέ μοι λέγουσα, βλαστὸν ἐπαγγελίας ἐξ ἀκάρπου τεκούσῃ γαστρὸς, καὶ καρπὸν εὐλογίας κατ' εὐχὰς ἐκθρεφούσῃ μαζῷ. ἐξεδυσάμην τὸ στυγνὸν τῆς στειρώσεως, καὶ τῆς εὐτεκνίας τὸ φαιδρὸν ἠμφιασάμην προκάλυμμα. συγ-

χαι-

perit, quæ Deum supra humanæ mentis captum manifestissimum hominibus factum, cumque illis conversantem gignere valuit. Par siquidem est eam, quæ tale edidit germen, summis laudibus evehi, divinisque excipi acclamationibus. Videtur igitur veluti thalamus esse Annæ cubiculum duarum insignium feminarum nominibus inscriptum, videlicet genitricis, & genitæ; quarum altera sterilitatis dedecore modò liberata est, altera verò paulo post Jesum similem nobis divinitus factum inenarrabili ratione pariet. Jure itaque divino accepto munere Anna, lætitiâ gestiente animo magnis vocibus ut ab omnibus audiatur, exclamat, congratulamini mihi, inquiens, quæ promissionis germen ex alvo sterili procreavi, & benedictionis fructum, ut in votis erat, papillis meis enutrivi. Tristem exui sterilitatis vestem, lætumque accepi fecunditatis indumentum. Congratu-

letur

letur mihi hodie celebris illa Anna, Phenennæ æmula; & incredibile miraculum, quod mihi quoque exemplo consimili obtigit, plausibus prosequatur. Choreas ducat & Sara seniliter exiliens, meoque conceptui amotâ sterilitate subscribat. Adsint simul & reliquæ steriles, quæ liberos non pepererunt, mecumque divinæ beneficentiæ munus exaltent; quo mirum in modum visitare me Dominus dignatus est. Dicat & mater omnis, quæ filios peperit, benedictus, qui petita dedit petentibus; sterilisque ventris aperuit januam, fructumque ex infecundo semine largitus est, suam scilicet ipsius secundum carnem præcellentissimam matrem; cujus profectò uterus cœlum factus est, quandoquidem, qui nullo loco excipi potest, is in eo contubernium habuit.

XVI. Consonas itaque hisce laudes & nos persolvamus ei, quæ sterilis olim vocabatur, nunc autem virginei thalami ma-

χαιρέτω μοι σήμερον ἡ ἐξάκουστος ἄννα, ἡ τῆς Φενέννας ἀντίθετος· καὶ τῷ καθ' αὐτὴν ὑποδείγματι τὸ περὶ ἐμὲ παράδοξον ἐπικροτείτω θαῦμα. χορευέτω καὶ σάῤῥα πρεσβυτικῶς ἀνασκιρτῶσα, καὶ τὴν ἐμὴν ὑπογράφουσα μετὰ στείρωσιν κύησιν. ὑποφωνείτωσαν ἅμα στεῖραι, καὶ ἄγονοι τὴν ἐπ' ἐμοὶ θαυμαστωθεῖσαν οὐρανόθεν ἐπίσκεψιν, εἰπάτω δὴ καὶ πᾶσα μήτηρ, καὶ γόνιμος, εὐλογητὸς ὁ Θεὸς εὐχὴν τοῖς εὐχομέναις, καὶ διανοίξας πόρους ἀγόνου μήτρας, καὶ βλαστὸν ἐξ ἀκάρπου γονῆς χαρισάμενος τὴν ὑπερθαύμαστον αὐτοῦ κατὰ σάρκα μητέρα· ἧς ἡ νηδὺς οὐρανὸς, ἐν ᾧ ἐσκήνωσεν ὁ μηδαμοῦ χωρητός.

Συνῳδὰ δὲ τούτοις καὶ ἡμεῖς αὐτῇ τῇ καλουμένῃ στείρᾳ ποτὲ, νῦν δὲ μητρὶ γενομένῃ τοῦ παρθενικοῦ θαλάμου

τὴν εὐφημίαν προσάξωμεν. εἴπωμεν μετὰ τῆς γραφῆς πρὸς αὐτὴν εἴπωμεν· ὡς μακάριος ὁ οἶκος Δαυῒδ, ἐξ οὗ προελήλυθας· καὶ ἡ νηδὺς, ἐν ᾗ κιβωτὸν ἁγιάσματος θεὸς ἐτεκτόνευσε, τὴν αὐτὸν ἀσπόρως κυήσασαν. οὕτως σὺ μακαρία, καὶ τρισμακαρία, ἡ θεομακάριστον βρέφος ἐγκυμονήσασα, μαρίαν τὸ πολυτίμητον ὄνομα· ἐξ ἧς ὁ χριστὸς τὸ τῆς ζωῆς ἐχρημάτισεν ἄνθος, ἧς καὶ ἡ πρόοδος ἔνδοξος, καὶ ἡ ὠδὶν ὑπερκόσμιος. συγχαίρομέν σοι καὶ ἡμεῖς ὁ πανολβία. τὴν γὰρ πάντων ἡμῶν ἐλπίδα θεοδώρητον ἐπαγγελίας ἀπεκύησας γέννημα. μακκρία εἶ ἀληθῶς, καὶ μακάριος ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου. μακαρίζονται διὰ σοῦ καὶ γυναῖκες ἀποβαλοῦσαι τὸ ἄγονον, καὶ γενόμεναι μετὰ στείρωσιν γόνιμοι. γλῶσσα δὲ πιστῶν μεγαλύνει σου τὸν βλαστόν· καὶ λόγος ἅπας εὐφρόσυνος

αἰνεῖ

mater effecta est. Dicamus ad eam una cum sacris paginis, dicamus; Quàm felix domus Davidis, ex qua provenisti! Quàm felix venter tuus, in quo sanctificationis arcam fabricatus est Deus! illam videlicet, quæ sine semine ipsum conciperet. Verè quidem beata es, ac ter beata, quæ divinis muneribus cumulatam puellam genuisti, Mariam, inquam, magnum illud nomen, omni laude, ómnique honore prosequendum; ex qua Christus vitæ flos erupit; cujus & incrementum gloriosum, & præclarissimum puerperium. Gratulamur tibi & nos, o beatissima. Nostram siquidem omnium spem divinitus datam, promissamque prolem edidisti. Beata profectò es, ventrisque tui beatus fructus. Per te mulieres, quæ numquam genuerunt, prolem concipiunt, fecundæque post diuturnam sterilitatem fiunt. Fidelium lingua germen tuum extollit, omnisque sermo exul-

tan-

tantibus animis partum tuum collaudat. Nam dignum est, maximeque dignum faustis eam vocibus celebrare, quæ divinæ providentiæ consilio digna habita est cœlestis oraculi responsione; quæ talem, tantumque nobis protulit fructum, ex quo dulcis Jesus exortus est, omni dulcedine dulcior, totus desiderabilis, omniumque desiderabilium ultimum desiderabile. Sub ejus umbra nos fore victuros, ejusque sub alis mortem obituros statuamus. Ipse procul dubio est, quem lex, & prophetæ prædicarunt, Christus Jesus, qui Deus est, Gratia est, Veritas est; quique peccatores salvos facere venit, omnesque ad pristinam generis nobilitatem revocare. Ipsi gloria, & honor, & cultus a nobis omnibus defertur, cum Patre, qui principium non novit, ejusque Spiritu, qui vitam elargitur, nunc, & in secula seculorum. Amen.

αἰνεῖ σου τὸν τοκετόν. ἄξιον γὰρ ὄντως, καὶ διαφερόντως ἐπάξιον εὐφημεῖσθαι τὴν ἐκ θείας ἐπιφροσύνης ἀξιωθεῖσαν χρησμοῦ· καὶ τοιοῦτον, καὶ τοσοῦτον ἡμῖν ἀποτεκοῦσαν καρπόν, ἐξ οὗ ὁ γλυκὺς Ἰησοῦς προελήλυθεν, ὅλος ὢν γλυκασμός, καὶ ὅλος ἐπιθυμία, καὶ τῶν ὀρεκτῶν ἁπάντων ἔσχατον ὀρεκτόν. οὗ εἴπωμεν, ὑπὸ τὴν σκιὰν αὐτοῦ ζησόμεθα, καὶ ὑπὸ ταῖς αὐτοῦ διαναπαυσόμεθα πτέρυξιν. οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ διὰ νόμου, καὶ προφητῶν κηρυττόμενος, χριστὸς Ἰησοῦς ὁ θεός, ἡ χάρις, καὶ ἡ ἀλήθεια. ὃς ἦλθεν ἁμαρτωλοὺς σῶσαι, καὶ πάντας ἀνακαλέσασθαι πρὸς τὴν ἀρχαίαν εὐγένειαν. αὐτῷ ἡ δόξα, καὶ ἡ τιμή, καὶ ἡ προσκύνησις παρὰ πάντων ἡμῶν ἀναφέρεται, σὺν τῷ ἀνάρχῳ πατρί, καὶ τῷ ζωοποιῷ αὐτοῦ πνεύματι, ἀπὸ τοῦ νῦν, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν.

Τ Ε Λ Ο Σ.

Fine